

Kétszázötvenöt
cikket csak ak-
kor küldünk vá-
laszra, ha lényeg
mellékletet. Ké-
rőinket hat hét-
nél tovább nem
őrizzük.

Szerkesztőség:
VII. Befejeje-
tő utca 41.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

**A FEMINISTÁK EGYESÜLETE
ÉS A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
HIVATALOS KÖZLÖNYE.**

Cikkeket csak a
szász engedelmé-
vel, lapunk egyé-
ben tartalmát A NŐ és
a társadalom meg-
nevezés mellett
szabad átvonni.

Kiadóhivatal:
Andrássy-út 53.
Telefon 80-78.

TARTALOM: Dr. Edelmann Menyhért: Az anya védelme. – Részletek John Stuart Mill önéletrajzából. – Anketé a cselédkérdésről. – Varsányi Géza: A nemek együttes nevelése. – Szemle. – Barand Margit: A Kelet asszonyai. – Dr. N. M.: Az új asszony és a divat. – Glosszák. – Maitre Corbeau: Nagyvárosi légkör. – Irodalom. – Szerkesztői üzenetek. – A Nőtisztviselők Országos Egyesületének hivatalos közleményei. – A Feministák Egyesületének hivatalos közleményei. – A Feministák Egyesületének évi jelentése.

EGY ALAPÍTVÁNY JUBILEUMA.

Lapunk múlt számában e cím alatt megjelent cikkünkre sem az érdekelt felek, sem az illetékes hatóságok részéről válasz nem érkezett.

Az ügy érdekében a Feministák Egyesülete és a Nőtisztviselők Egyesülete most már elnökségük útján egyenesen az illetékes minisztériumhoz fordulnak a helyzet tisztázása és az alapítvány tényleges rendelkezésre bocsátása érdekében.

AZ ANYA VÉDELME.*

Írta: DR. EDELMANN MENYHÉRT, Nagyvárad.

Az anya védelme a gyermekvédelem szempontjából is fontos, azt mondhatnánk, mellőzhetetlen követelmény. A gyermekvédelem teljes az anya védelme nélkül nem is lehet.

Gyermekvédelmi rendszerünknek nemcsak szépség-hibája, hanem érezhető hiánya is, hogy e tekintetben nem történik meg mindaz, aminek meg kellene történnie s hogy az anyaság védelmének munkájához csak most kezdünk.

Még csak a kezdet kezdetén vagyunk s még csak igen kevés anya részesülhet védelemben.

Főképp a házasságon kívül született gyermekek anyáinak a sorsa mostoha, a „leányanyáké”, de a törvényes házasság keretein belül élő, szegénysorsú, nyomorogva és küzködve élő sokgyermekes anyák is sokat szenvednek s e szenvedés nyomait megszületett gyermekeiken is fel-találjuk.

* Részlet a nagyváradai m. kir. állami gyermekmenhely utolsó jelentéséből.

A házasságonkívüli gyermekeknek igazságtalan jogi helyzete, az apasági keresetek és tartásdíjkövetelések kudarcai csak fokozzák az anyák gyötrelmeit és elviselhetetlenebbé teszik nyomorukat.

A nyomasztó anyagi helyzet súlyát ez anyák legtöbbször még érezhetőbbé teszi az előítéletes és hypokrita társadalom megvetése és az erkölcs nevében tanúsított igazságtalansága és indokolatlan magatartása.

Sok ily mártíryanak anyasága valósággal szenvedésteljes kálvárián vezet át, kezdve attól az időtől, amidőn a család keretén kívül rekedt, annak oltalmában nem részesülő, kenyereért verejtékesen dolgozó, cseléd-sorban levő leány teherbe esik és „szégyenét” elrejtteni már nem tudja s ezért munkájától, keresetétől elesik, helyéből elbocsátják, addig, míg terhességének előrehaladott szakában nemcsak munkára képtelen, de tehetetlenné lesz. Aztán a szülés válságos és veszélyeket rejtő nehéz ideje következik, amelyet elviselhetőbbé tesz, ha az asszony valamely bábaképzőintézetben vagy kórházban találhat ideiglenes otthont és szakszerű ápolást.

De nagyon sok ily asszony a felsoroltaknál kevesebb biztonságot nyújtó helyen, szegény rokonoknál, vagy ha a szülei ház őket befogadja, nyomorban és szennyben élő szegény család siralmas otthonában vagy idegennél bérelt fekhelyen éli át a válságos időt, amelyben a „bukott” (?) leány az anyaság glóriájával homloká körül vezekel e bukásáért.

S mily tövises az út, amely idáig vezet. Végig kell kószolnia a nélkülözést, a nyomort, a megaláztatást s e célponthoz lerongyolva, elcsigázva, mindenéből kifosztva jut el.

Aztán megszüli gyermekét, a gyermekágy is véget ér s az újra megkezdendő életharc újabb gondokat hoz. Az elgyötört anyák egy része gyermekétől, mint nyomasztó teherből, amely őket szabad mozgásukban gátolja s a megélhetési lehetőségeit apasztja, szabadulni igyekszik.

Gyermeküket, amelyet még igazán meg sem szerethettek, ott és úgy helyezik el, ahogyan tudják. A leggyakoribb eset és a legkönnyebb mód, hogy kiadják idegen gondozásba s e „kiadás” sokszor nem jelent egye-

bet, mint gyermekölést, emberpusztítást tudatlanságból, gondatlanságból, sokszor szándékos emberölést. Helyenkint az „angyalcsinálás” valóságos iparágga lett.

Így lesz a gyermekkiadás az ország nagy csecsemő-halandóságának állandó forrásává.

Bennünket azonban első sorban azok az anyák foglalkoztatnak, akik a gyermekágy után előbb vagy utóbb csecsemőikkel a gyermekmenhelyen keresnek oltalmat s ez oltalomért cserébe a szoptatás idejére, 8-9 hónapra, sőt hosszabb időre is, lemondanak szabadságukról és távol élnek attól a környezettől, amelynek közepette addig éltek. Van hely, ahová a fejöket lehajtsák, nem kell éhezniök, mert a menhely gondoskodik rólok, de minden egyébről le kell mondaniök, gyakran még a rendszeres munkáról is és lélekölő tétlenségben kell hosszú hónapokat eltölteniök, mert a menhelyek még nem találhatták meg a módját annak, hogy a telepeikre csecsemőikkel együtt kihelyezett anyákat kellően foglalkoztassák. Foglalkozásuk csak addig van, míg a menhely központi intézetében tartózkodnak, ahol a házi teendőket nekik kell végezniök.

A társadalom érdeklődését ez ügy iránt felkelteni még nem sikerült, a telep- bizottságok sem segítik törekvéseiben a menhelyek vezetőségét s még sehol sem sikerült megtalálni a módját annak, hogy a csecsemőikkel a telepekre kihelyezett anyáknak valamely oly foglalkozást adhattak volna, amely öket némi keresethez is juttathatná, anélkül, hogy ezért csecsemőiknek a gondozását el kellene hanyagolniök.

Az ismételt kísérletek, hogy háziipar üzésére adjanak nekik módot, eredménytelenek maradtak.

Ezúttal nem esik szó az oly anyák ezreiről, akik családjaiuk körében élnek s akiknek életét egy szegény, nyomorgó család ezernyi gondja, baja teszi keservessé, csak azokról az anyákról szólok, akik felvett csecsemőik révén maguk is az állami gyermekmenhelyek oltalma alá jutottak, de azért a „szent” anyaság minden gyötrelméről ezeknek életét figyelve is fogalmat szerezhattünk.

Látjuk, hogy az előítéletes társadalom szigorát e látvány nem enyhíti, közönyét a segítség vágya nem oszlatja el. Ami e téren eddig történt, kevés s a minden irányban tevékenykedő filantrópia érdeklődésével nálunk még csak mostanában adta jelét annak, hogy itt is segíteni akar, amidőn az Országos Anyavédő-Egyesület csak nemrég megalakult.

E téren még igen sok a tennivaló.

Az anyaság védelmét, az anyák védelmét a társadalomnak hathatósan fel kell karolnia, mert ha az anyát védjük, a gyermeket is védjük s a gyermekvédelem munkája már sok esetben elkésett, ha csak a már megszületett gyermeket védi s az antenatalis gyermekvédelmet elmulasztotta. Ha az anya sorsát a terhesség hónapjaiban, a szülés alatt s a gyermekágyban megkönnyítettük, a születendő gyermek életbenmaradásának, kellő kifejlődésének lehetőségét biztosítottuk.

Az anyaság védelme szerves kiegészítő része a gyermekvédelemnek, teljes eredménye csak a kettőnek együtt lehet.

S itt új munkakör kínálkozik mindazoknak, akikben vágy támadt valamely szociális munka végzésére. A munka, amelyet végezni kell, magasabbrendű; neme-

sebb, értékesebb, mint az apró jótékonykodás meddő munkája. Asszonyok, leányok, akiket minden kísértés és baj ellen meleg családi fészek oltalmaz, siessenek segítségére testvéreiknek, akiket az élet kegyetlen keze e fészekből kitaszított.

RÉSZLETEK JOHN STUART MILL ÖNÉLETRAJZÁBÓL.

Feleségéről írván, mondja a nagy tudós: „Ha két embernek minden gondolata és elmélkedése teljesen közös, ha szellemi és erkölcsi életük minden mozzanata a mindennapi élet folyamán megbeszélés tárgyát képezi és ezen gondolataik mélyebbre hatolnak, mint a nagy közönség számára szánt irataikban kifejezettek, ha ugyanazon kezdetből kiindulnak és közösen végzett fejlődési folyamattal azonos következtetésekre jutnak; akkor lényegtelen az eredetiség szempontjából az a körülmény, hogy melyik közülök forgatja a tollat; az egyiknek talán kisebb része van a megszerkesztés munkájában, de nagyobb része a kigondolás munkájában; az irodalmi mű, mely létesül, kettejük munkája és gyakran talán lehetetlen kihüvelyezni azt, hogy melyik rész kinek a műve, és meghatározni, hogy ez illeti ezt, az meg amaszt. Ezen tágas értelemben nem csupán a megelőző bizalmas barátság éveiben, összes kiadványaim épp annyira az ő műveinek tekinthetők, mint az enyéimnek, az ő része bennük nőttön-nőtt az évek során. De bizonyos esetekben észlelhető és külön kimutatható az, ami az ő része. Azon általános befolyáson kívül, amelyet szelleme az enyéimre gyakorolt, a legértékesebb eszmék, a legjellegzetesebb vonások ezen közös termékeinkben – azok, amelyek fontos eredményekben legtermékenyebbek voltak és amelyek leginkább hozzájárultak az egész mű sikeréhez és tekintélyéhez. tőle eredtek, az ő szellemének szülöttei; az én részem bennük nem nagyobb, mint bármely más eszmében, melyet korábbi íróban találtam és magamévá tettem azáltal, hogy gondolataim saját rendszerébe beillesztettem.”

Más helyen pedig e szavakkal méltányolja felesége munkásságát: „Az elméleti és tisztán tudományos rész rendszerint az én munkám volt; a tisztán emberi elem benne tőle eredt: mindabban, mi a filozófia gyakorlati alkalmazását illetve az emberi társadalom és haladás szükségleteihez, mindabban én voltam az ő tanítványa, ő egyaránt merész volt az elmélkedésben és óvatos a gyakorlati megítélésben. Mert egyrészt ő sokkal bátrabb és élesebb látású volt, – mint amilyen nélküle én lettem volna, – a dolgok jövődjének előrelátásában, melyben már nem alkalmazhatók azon általánosítások, melyeket, mostanában oly gyak-

ran összetévesztenek általános elvekkel. Azon részei irataimnak és különösen a „Közgazdaságinak, melyek oly lehetőségeket kontemplálnak a jövőben, amelyeket ha helybenhagyják azokat a szocialisták, rendszerint hevesen megcáfolják a nemzetgazdászok, mindazok nélkül vagy egészen hiányzottak volna, vagy a feltevés sokkal félénkebb lett volna. De amennyiben ilykép merészebbé tett az emberi dolgokról való elmélkedéseimben szellemének gyakorlati iránya és szinte csalhatatlan érzéke a gyakorlati akadályok iránt. elnyomtak bennem minden teljesen gyakorlatiatlan hajlandóságot, szelleme minden eszmének konkrét formát adott és elképzelte önmagában, milyen lehetne gyakorlati hatása és ismeretei a létező érzelmekről és az emberiség fejlődéséről oly ritkán tévedtek, hogy bármely kihihetetlen elmélet megtámadható pontja rögtön feltűnt neki.”

Fordította: Sz. O.-né.

ANKÉT A CSELÉDKÉRDÉSÉRŐL.

A Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége nyilvános szaktanácskozmányt tartott a cselédkérdésről és szövetkezett ez alkalomból – nem tudjuk miért – a Magyar Társadalomtudományi Egyesülettel.

Az előadó, Rosenberg Augustza, az ankét indító okául a mai helyzet tarthatatlanságát hozza fel, amelyet elismernek mindazok, akik a helyzet orvoslására a legkülönbözőbb eszközöket ajánlják. A maga részétől nem hiszi, hogy szabályrendeletekkel, törvényekkel lehessen a bajon segíteni; minden változásnak az egyének lelkéből kell kiindulnia s azért törekedjék a cseléd tartó a cseléd lelki fejlődését irányítani.

A mai helyzet okai: a gazdasági fejlődés, az alsó néposztályok fölfelé törekvése és a kivándorlás.

Amerikában már elérték a cselédek, hogy bizonyos munkaidőre fogadják fel, amelynek leteltével rendelkezhetik a nap szabad óráival; Parisban a cselédség külön mansardeokban lakik és munkája elvégeztével oda vonulhat vissza. De ha fenn akarjuk tartani a régi családi életmódot, tennünk kell róla, hogy másképp fejlődjenek a dolgok nálunk, mint külföldön.

Meg kell becsülnünk a cseléd munkáját is; oda kell törekednünk, hogy senki se legyen kénytelen oly pályán dolgozni, amelyet nem tart legnagyobbra. Abuszt lát abban, hogy a cseléd minden ok nélkül több bért követel a gazdától, aki rá van utalva.

Az orvoslás eszközei:

1. Cselédképzés; a művelt kultúr-államokban vannak cselédiskolák; ezek vezetői szerződést kötnek a szülőkkel, akik lemondanak beavatkozási jogukról. Nálunk ilyen lemondást a szülő nem gyakorol s ezért azok az egyesületek, amelyeket az állami gyermekvédelem arra kötelez, hogy az átengedett gyermekekből cselédeket képezzenek, nem tudják elérni céljukat.

2. Cselédotthonok felállítása, amelyek a kvártélyos asszonyok veszedelmes befolyásától óvják,

3. társadalmi közvetítés, amely a közvetítőktől menti meg a cselédet.

4. Kötelező biztosítás elrendelése.

5. Prostituáltak ne léphessenek cselédszolgálatba (ne kapjanak cselédkönyvet).

6. A cselédkönyvet lássák el arcképes igazolvánnyal és ha megtelt, ne vegyék el a cselédétől.

7. A cseléd törvényt revideálják a nőegyesületek hozzászólásával.

Özv. Pulszky Ágostné a Nagypénteki Ref. Társaság képviselőjében megerősíti előadónak azt a panaszát, hogy a fölnevelt gyermekekre hozzátartozóik formálnak utóbb jogot.

Szemenyei Kornél a Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíjbiztosító Egyesületét ismerteti és igénybevitelét ajánlja.

Zipernovszky Károlyné a Mártaegyesület képviselőjében hozzájárul előadó fejtegetéséhez; csak még arra kéri a háziasszonyokat, hogy a cselédek férjhezmenését ne akadályozzák, sőt segítsék elő.

Wüsztner Henrikné a Kath. Háziasszonyok Szövetsége képviselőjében a cselédek valláserkölcsei nevelését ajánlja; szórakozásul a vasárnapi misét és a védőegyesület délutánjait teljesen elegendőnek tartja.

Glücklich Vilma hibásnak tartja az előadó kiindulási pontját: a „rég jó idők” visszaállításának kívánságát és reményét; a technika fejlődése minden téren a munkamegosztás, a munka specializálódása felé vezet s ennek kell a háztartási munkában is bekövetkeznie. Természetes, hogy minden ember törekszik sorsán könnyíteni, tehát a cseléd is minél drágábban akarja eladni munkaerejét ma, a nagy kereslet idején. Ha elfogadjuk a külföld mintáját a cselédiskolák, a pragmatika terén, miért ne fogadhatnék el a meghatározott munkaidőt, a külön lakást, amelyekkel külföldön már könnyítették a cseléd sorsán? A cselédotthonok mostanig túlságosan gyámkodnak a cselédek fölött s így nem igazi otthonok. Gondoskodjunk arról, hogy a fiatal leányok ne kerüljenek serdületlen korokban szolgálatba, a felnőtteket pedig tekintsük sza-

bad, önérzetes embereknek, akik maguk kívánnak rendelkezni szabad idejükről. A közvetítést is legjobban maguk a cselédek intézhetik szakegyesületeik útján. A volt prostituáltak kizárása nem helyes; az esetleges fertőzést orvosi vizsgálat előzheti meg. De ne felejtsük el, hány-szor kap a cseléd betegséget gazdája családjától; senkinek sem jut eszébe, hogy őt megóvjá, ha pl. vörheny van a családban. De ha orvosi vizsgálatot kívánunk, annak mindkét félre kellene kiterjednie. A cseléd-törvény teljes eltörlését kívánja; a cseléd se részesüljön más elbánásban, mint bármely ipari munkás.

Káldy Gyuláné a külföldi háztartási iskolákat ismerteti.

Neumann Árminné a szolgálati bizonyítványok mindenkor láttatását, a rendőri ellenőrzés konzervatívabb kezelését, a felmondási terminusok számának megszorítását kívánja.

Kovács István dr. a nemzeti becsület érdekében követeli cselédotthonok felállítását és a kvártélyosok intézményének megszüntetését, mert innen indul a külföldön hungara néven ismert magyar lányok seregének nagy része.

Schreiber Emil dr. rendőrkapitány a hatósági cselédközvetítést tartja leg-
 üdvösebbnek. Nem helyesli a volt prostituáltak kizárását a cseléd-szolgálatból.

Márkus Dezső dr. a jogegyenlőség nevében tiltakozik az ellen az egyoldalúság ellen, amellyel minden rendelkezést csupán a cseléd-tartók érdekeihez kíván szabni az értekezlet. Különösen Neumann Árminnénak azt a kívánságát rosszalja, hogy a rendőrségnek még több beleszólása legyen a cseléd ügyeibe. Franciaországban 1804. óta egyszerű szolgálati szerződésen alapszik a cseléd és gazda közti viszony; ma, több mint 100 évvel később, talán Magyarország is megérett már erre. A cseléd-iskolák helyett háztartási iskolákat kíván, amelyekben bárki elsajátíthassa a háztartás vezetéséhez szükséges ismereteket. Ha az értekezleten résztvevők mindegyike a maga körében szigorú jogérzettel fog őrködni az annyit hangoztatott jogegyenlőség fölött, cselédje érdekében is, akkor az nem lesz eredménytelen; de törvényes rendelkezések mégis szükségesek, mert nem bízhatunk mindig a közönség jogérzetében.

Sebestyén Stetina Ilona a kötelességtudás fokozását teszi a nevelés feladatává, mert ennek hiányát mutatják gazdák és cselédek egyaránt. A leányok ismétlő-iskoláinak fejlesztése emelni fogja a cselédek intelligenciáját s azért ennek keresztülvitelét sürgetni kell. A felsőbb leányiskolák tantervébe vissza kell helyezni a nemzetgazdasági ismereteket, hogy a háziasszonyok jobban megértsék a szociális kérdéseket.

Gallovich Jenő dr. a fiúk helyesebb nevelését követeli mind a cselédek, mind a gazda családjának érdekében. A szülők ne az osztályzatok tárgyában keressék föl gyermekeik tanárát, hanem testi fejlődésük mozzanatait és veszedelmeit is közölgék vele. A kerítésre vonatkozó törvény kiterjesztését követeli olyan gazdákra, akiknek tudtával fiúgyermekeik visszaélnek a cseléd helyzetével.

Ruffy Pál dr. nem kívánja szembeállítani a cseléd érdekeit a gazdáéval, hanem vissza kell állítani a patriárkális viszonyt. A gazda törődjék cselédjével, annak társaságával, erkölcsével, vallásosságával.

Gárdos Mariska szomorúnak tartja, hogy az értekezlet tagjainak többsége a jobbágy-állapot visszaállítását kívánja. A külföld kultúrájának nemcsak azokat a vívmányait kell elfogadnunk, amelyek ránk nézve kényelmesek, mint a villanyvilágítás, a telefon, hanem azokat is, amelyek ránk nézve kellemetlenek. A cselédek erkölcsi nem rosszabbak, mint a gazdákéi; a Moltke-Harden-pörök és más effélék anyagát nem a cselédek szolgáltatták. A prostitúcióba is tűrhetetlen helyzetük sodorja a cselédeket.

Fellner Gyuláné hirdetés útján kívánja a cselédkeresést eszközölni, hogy az üzletszerű közvetítést máról holnapra bojkottálhassuk. A gyermekek részéről udvariasságot követel a cseléddel szemben.

Zipernovszky Károlyné a hirdetést a cselédekre nézve veszedelmesnek s ezért elvetendőnek tartja.

Gál Jenő dr. ajánlja, hogy az ankétet előkészítő bizottság bizassék meg a vita anyaga alapján az ebből folyó fölterjesztések kidolgozásával.

Rosenberg Augusztia zárószavában reflektált az ellenvéleményekre; gyorsírói följegyzések hiányában nem tudjuk, vajjon sokadmagunkkal csakugyan előadásának annyi részét hallottuk és jegyeztük-e föl rosszul, ahányról ő ezt állította. Sajnos, a zárószó is tartalmazta ugyanazokat az állításokat, amelyeken minden modern gondolkozású embernek fenn kellett akadnia.

Giesswein Sándor elnök elfogadásra ajánlja Gál Jenő indítványát; zárószavában meglegedését fejezi ki afölött, hogy „a violaszíntől a vörösig” minden árnyalat képviselői résztvettek az ankéten; az előadó és a vele egy véleményen lévők az innenső partot, a jövő fejlődés szószólói a túlsó partot mutatták meg. Igyekezzünk mindannyian az odavezető híd megalkotására.

A NEMEK EGYÜTTES NEVELÉSE.

Írta: VARSÁNYI GÉZA.

(Befejezés.)

Érdekesen mondja Palmgren, a stockholmi Samskola vezetőjét „Az az apa és anya, ki serdülő lányát, fiát télen át a jégpályán minden fölügyelet nélkül hagyja játszani, dévajkodikni, sőt gyakran az est beállta után engedi, hogy fia, lánya hasonlókorú másnembéliekkel együtt legyen – ugyanaz az apa, anya, aki anélkül hogy valamelyes „szerelmeskedés”-től félne, engedi, hogy serdülő leánya Stockholm valamelyik iskolaudvarának jégpályáján fiúk közt töltsen az idejét: az féljen a „szerelmeskedés”-től a vegyes iskolában?” Továbbá: „Sokan azt mondják, hogy a Samskolának a családból való származtatása a praxisban nem állja meg a helyét. Igaz ugyan, – mondják – hogy a család a fiúkat, leányokat együtt neveli fel, csak hogy azok testvérek, és ez a viszony megvédi őket az egymás iránt való erkölcsi eltévelyedésektől. Erre azt válaszolom, hogy a természet, magára hagyva, nemi szempontból nem ismeri a testvéri viszonyt, hanem, hogy a szülők és nevelők ébersége, illetve a családi nevelés az, mely megakadályozza a testvérek között az erkölcstelen gondolatokat és kitéréseket. Ahol ez a nevelés hiányzik, nem ritkán láthatunk a testvérek között erkölcstelen megnyilvánulásokat, sőt szülők és gyermekek között is. A család erkölcsi állapotához nagyban hozzájárul a mindennapi együttlét, a testvérek közti intim viszony, ami által az újság ingerének soha sincs alkalmja a nemi öntudatot fölbreszteni az a pontos ismeret, melyet a testvérek egymás hibáiról, érdemeiről, érdekeiről és tulajdonságairól szereznek, vagyis ugyanazok a faktorok, amelyekre az együttes nevelés erkölcsi tekintetben számít és támaszkodik”*

A már említett L. Fulda ezeket mondja: „... s az eredmény (a koedukációé) minden ellenvéleményt megsemmisít: mert az t. i. nem egyéb, mint áldásos erkölcsi higiéné. A naponkénti fesztelen együttlét csökkenti a leány féltékenységét, a fiú vadságát. A titokzatosság helyébe lép a bizalom, a kíváncsiság helyébe pedig a természetes különbségek magátólértetődése. Milyen rendkívüli erkölcsmértéket nyújt az embernek egész életére az ilyen gyermekkor. Nem védi a szenvedélytől, de a frivolitástól. A pajtást, akivel együtt nőtt fel, szeretheti, kívánhatja azután, de sohasem taszítja a mocskokba”.

Nem hagyható megemlíteni, hogy sokan, közöttük maga Fulda is, azt mondják, hogy az északi, a germán népeknél még csak megvalósítható valahogyan az együttes nevelés problémája. De már a déli, román népek faji tulajdonságai, temperamentuma nem engedik azt meg. Álljon itt bizonyítékul az ellenkezőre egy levél kivonata, melyet egy élőkelő olasz nő írt e tárgyról. „A szülők egy csöppet sem panaszkodnak, sőt általában véve hívei az együttes tanításnak. Erkölcsi szempontból jó hatást gyakorol az ilyen iskola, mert mindkét nem azon iparkodik, hogy a másik előtt becsülést szerezzen magának. A leányok szinte akaratlanul komolyabbak és higgadtabbak lesznek. Soha sem fordult elő a legcsekélyebb erkölcsi eltévelyedés

sem. Van ugyan egynéhány leánygimnázium, de a szülők és tanulók egyaránt előnyben részesítik a közös iskolát.”*

Roppant érdekes és jellemző a következő kis epizód, melyet Paolo Lombroso mond el „Az olaszországi nőmozgalom” c. munkájában. Midőn egy pár évvel ezelőtt az olasz oktatásügyi kormány leánygimnáziumokat alapított, nagyon sok szülő együttes petíciót nyújtott be a miniszterhez, azzal a kéréssel, hogy hagyja meg a régi állapotokat s bízva a szülőkre a választást, hogy leányukat a részükre alapított, vagy a közös iskolákba küldjék-e.

Maga az olasz közoktatásügyi kormány is elismerőleg nyilatkozik az országban lévő közös iskolákról, a párisi (1900.) világkiállításra készített „Notizie”-ben. Többek között a következőket mondja: „Tapasztalhattuk, hogy a déli (olaszországi) tartományokban is minden veszedelem nélkül, sőt kölcsönös előnyére a mindkét nembeli tanulóifjúságnak, alkalmazható az egy teremben, egy időben való tanítás. És állandóan és mind erősebben polgárjogot nyert a szülők körében az a felfogás, hogy fiúk és leányok egész természetesen ugyanazon középiskolába járjanak és később az egyetemen is közösen folytassák tanulmányaikat”.

Különben is, ma – a szétválasztás mellett – az állapotok olyan szomorúak, hogy ennél rosszabbak nem lehetnek. Miért ne higgyünk azoknak, akik évtizedeken át szerzett tapasztalataikra alapítva véleményüket, azt mondják, hogy jobb a közös iskolából kikerült fiatalság, hogy az sokkal egészségesebb és magasabb erkölcsi nívón áll. Hogy talán az első években nem felel meg a várakozásnak, nem bizonyít semmit az intézmény létjogosultsága ellen. Az az egy bizonyos, hogy az együttes nevelésnek a legalacsonyabb fokon kell kezdődnie és így folytatódni tovább. Megzavarná e rendszert és annak eredményességét, ha pl. a középső iskolai években megszakítanék a közös iskolázást és később újból együtt járatnók a fiúkat és leányokat.

Kétségtelen, hogy a fiúkra nézve is igen nagy előnye van, ha leányokkal együtt járhatnak iskolába. A közös iskolák vezetői mind azt tapasztalták, hogy a fiúk szelídebbé, illemtudóbbá válnak a leányok jelenlétében. Durva szokásaik, verekedés, lárma, duhajkodás szinte észrevétlenül eltűnnek. Az ifjút munkára serkenti a nő jelenléte, mert hiúsága sem engedi meg, hogy attól magát legyőzni engedje. A nő jelenléte úgyszólván kényszeríti őt – néha nem a legjobb lélekkel fogadott – önmérsékletre és a tisztességes érintkezési formák betartására. „Bizonyosan nem véletlen, – mondja Herzfelder – hogy az amerikai egyetemi ifjúság nem utánozza európai kollégáinak tünető és korcsmázó szokásait, s hogy a nemi kicsapongások a legkritikább kivételek közé tartoznak. Az alkohólnarkózis ismeretlen az amerikai diák előtt.”

Az iskolai együttes élet megdönti majd a női világ eddigi értékelési módját az ú. n. erősebb nem előtt, úgy intellektuális, mint morális tekintetben. Sokkal igazságosabban fogják majd megítélni a nő tehetségeit és így a nokérdés igazabb világításba kerül. A fiú és így a jövőendő férfi az asszonyban nem az eddigi szellemileg függő, alábbvaló, élvezeti és érzéki szubjektumot látja majd,

* L. Palmgren: Erziehungsfragen, Altenburg, Oskar Bonde, 1904. 95. s. köv. II.

* Közölve Herzfelder e. m.

hanem hozzá méltó és egyenlőrangú munkástársát. A leányok pedig, akik a közös iskolából kikerülnek, nem kerékkötői, hanem harcosai lesznek a haladásnak, saját nemük egyenjogúsításának. (Ennek t. i. ma az asszonyok igen nagy része ellensége.)

Praktikus szempontból is szükséges a közös iskolák bevezetése. Mert hogy állunk pl. hazánkban? A nőknek „megengedték” (ennek a fonásáigait ne firtassuk most), hogy az egyetemen folytathassák tanulmányaikat. Arról azonban elfelejtettek gondoskodni, hogy a megkívánt előképzettséget is könnyen megszerezhessék a leányok. Az az egy-két budapesti leánygimnázium igazán nem lehet elég a tanulni vágyó leányok befogadására. Meg aztán, a szegényebb vidéki szülő egyáltalában föl se küldheti leányát Pestre, mert ez horribilis összegbe kerül. Úgy hogy ez az engedmény is a vagyonos osztály számára nyújt valami nagyon csekély kedvezményt. Már most, nem volna-e praktikusabb, ha a vidéki középiskolákat közös iskolákká alakítanák át s ott minden különösebb költség nélkül tanulhatnának a leányok is!?

Sajnos, ezt még nem értük el, de a fejlődés és főképen a céltudatos propaganda nem tévesztheti el a hatását!

SZEMLE.

Választójogi világkongresszus. Lapunk zártakor még folyik a nők választójogi világ-szövetségének londoni kongresszusa. amelyen a Feministák Egyesületének, a Nőtisztviselők Orsz. Egyesületének és a Balmazújvárosi földműves asszonyok egyesületének küldötti képviselik Magyarországot. A kongresszusról szóló tudósítást lapunk legközelebbi számában közöljük.

A szabadkőművesség és a nők. A magyar szabadkőművességben mozgalom indult meg az irányban, hogy ezentúl nők is tagjai lehessenek a páholyoknak. A nő társadalmi egyenjogúsítása szempontjából örvendetes ez a kezdeményezés, de a magyar szabadkőművességnek főként charitatív munkássága mellett aggodalmasnak találjuk az asszonyoknak ebbe a munkába, az eddignél nagyobb mértékben való bevonását. Az az antifeminista szellem, amely a magyar szabadkőművességben mindannyiszor megnyilvánul, ahányszor feminista meggyőződésű szabadkőművesek a nőmozgalom érdekében síkra szálltak, nem sokkal bíztat a nők felvétele esetére.

Munkásnők kongresszusa. A szociáldemokrata párt országos kongresszusa a proletármozgalom teljes elpusztulását mutatta. A párt-jelentés „a viszonyokat” okolta azért, hogy az évekkel ezelőtt szépen és sikeresen megindult munkásmozgalom teljesen elsikkadt. A párt mulasztásainak és bűneinek igen kényelmes magyarázata ez. Weltner Jakab ugyan a becsületes meggyőződés hangján magyarázta, hogy a párt kára és veszedelme a munkásnak

politikai szervezésének elhanyagolása, de a vezetőségben több a Buchinger-féle, a nőt kényelmetlen, veszekedős portékának tekintő férfi, mint a párt elveit és érdekeit szemmel tartó szocialista. Amíg a pártkongresszus a proletárnők érdekeinek teljes elhanyagolásáról adott világos képet, addig a kongresszus idején tartott országos munkásnőkongresszus – amelynek munkásrésztvevői nem voltak nők, nőtagjai pedig nem munkások – a proletárnők érdekeinek valóságos elárulása volt. A tudatlanság, rosszhiszeműség, a legképtelenebb önhatalmúságnak valóságos orgiája volt ez a siralmas összejövétel, amely elvtelenségének, ítélete teljes hiányának azzal adott kifejezést, hogy a nők választójogát korainak ismerte el, olyan indokolással, amilyennel a Magyar Hölgykoszorú is küzd a nők választójoga ellen. Gárdos kisasszony bátran kérheti Farkas Edit öméltóságát, a keresztényszociális nőmozgalom vezetőjét és Vargyas Endrénét, a Hölgykoszorú feminista-falóját, hogy állapotodjanak meg együttesen a nők választójoga ellen folyó küzdelem taktikájában, mert ha ilyen elszórtan küzdenek, megeshetik, hogy a feministák mégis csak megszerzik a magyar nők választójogát. Az u. n. munkásnőkongresszus beszámolóját kimeríthetjük annak megállapításával, hogy sürgősen neki kell látni a munkásnők szervezésének, mert különben azok a bizonyos „viszonyok” végképpen demoralizálják a proletariátus asszonyait.

Különfélék: Wienken a csász. kir. grafikai tanintézet látogatását nőknek is megengedték. – A „Wienben rendezendő vadászati kiállítási plakátversenyének 1000 koronás első díját Alice Wanka kisasszony nyerte el. – Az orisburgi agronómiai intézetben Krolop kisasszonyt tanársegéddé nevezték ki. – A kopenhágai hidrográfiai intézetben Pauline Hedegardot nevezték ki ugyanilyen minőségben. – Miss Mary Dickerson-t a biológia egyetemi tanárát a new-yorki természettudományi múzeumának vezetőjévé nevezték ki. – Charlottenburg világhírű technikai főiskoláján Elisabeth von Knobelsdorf kisasszony az első nő, aki mérnöki diplomát nyert.

A KELET ASSZONYAI.

Írta: BARAND MARGIT, Susak.

(Befejezés.)

Míg a keleti férfi minden egyes asszonyában az egész női nemet bírta, mert mindegyikben föltalálhatta a harmonikus érzést, az egész asszonyt, addig az európai férfi érzésvilága folytonos ingadozása a démonok és angyalok, az erényes és bűnös szerelem között. Petrarka párhuzamos szerelme a típusa az európai férfi nemi életének, ezt bizonyítja egész irodalmunk, melyben mindig azt látjuk, hogyan keresi a férfi legkülönbözőbb igényei kielégítését a legkülönbözőbb típusokat képviselő nőknél, mivel az egész asszony nálunk lehetetlen, hacsak nem a Jókai Senki-szigetén.

A keresztény világnézet megbocsáthatlan vétke az asszonnyal szemben, hogy elvette tőle azt, amin egész léte alapszik, a saját, természetből való tisztaságának öntudatát, hogy szerelmében is tiszta maradhat, a saját érzésének ereje által. A keresztény erkölcsstan, mely formakérdést csinált az asszonyi becsületből, súlyosabban vétett a nő ellen és jobban megakasztotta emberi fejlődését, mint bármely pogány vallás.

Valaki azt mondhatná erre, hogy a kereszténység adta az emberiségnek a legfenségesebb női ideált, Szűz Mária alakjában. Ez valóban úgy is volna, ha a kereszténység a nőnek az anyaságban is megőrzött tisztaságát, lelki szüzességét tisztelné benne. Csakhogy a leghatalmasabb keresztény szekta, a katolikus, dogmává avatta Máriának az anyaságban is megőrzött fizikai szüzességét, tehát olyasvalamit, amiben halandó asszony nem érheti utól.

Halandó asszony lehet szűz mint szerető és anya, a szónak lelki értelmében, de nem válhat anyává fizikai szüzességének épségben tartása mellett.

Még az a rajongásig menő bálványozás, amellyel a lovagkor a nőnek hódolt, sem billentheti a kereszténység javára a mérleget, mivel ez a hódolat mindig csak egy kiváltságos osztály kiváltságos asszonyainak szólt s ha a női nem egy része mint valami felsőbb lény akart tisztelve lenni, ennek a fölmagasztalásnak mindig az volt az ára, hogy a női nem másik részét annál mélyebben tiporták a sárba.

A keresztény lovagok mint hódítók, a vérszomjas kegyetlenségében, s az asszonyok iránti brutalitásában semmivel sem maradtak el a legvadabb pogányok mögött. Az eszményi szerelem kultusza egyrészt s a legféltlenebb kicsapongások másrészt, nagyon jól megfértek együtt mindig.

A lovagias erények kultuszát egyébként az araboktól vette át a kereszténység, a női erény tisztelete megvolt azoknál is, ha nem is olyan túlzott formában, de talán éppen azért őszintebben.

A hithű mohamedán egy rabszolgavásáron vett vagy a háborúban foglyul ejtett nőt sem érint, mielőtt törvényes feleségévé tette, amit annál könnyebben megtehet, mert a kadi minden különösebb ceremónia nélkül összeadja, egyszerre akár több asszonnyal is.

A keresztény házasságkötés jelentősége az, hogy a férfi és nő nemi egyesülése bűnös állapot, melynek a szentség által nyert különös isteni kegyelemre van szükség, hogy az erkölcstelenség átkától mentve legyen.

A mohamedán házasságkötés a kadi, tehát polgári személy előtt megy végbe, s nincs egyéb jelentősége, mint hogy a nő ezentúl a férfi családjához tartozik s mint ilyen igényt tart annak oltalmára s anyagi javaiban való részesedésére.

Míg a keresztényeknél a házasság a nő, addig a mohamedánoknál a férfi becsületének a kérdése. Az igazhívó mozlím becsülete kívánja, hogy csak azt a nőt óhajtja bírni, akiről való gondoskodást teljesen magára vállalta.

Akinek anyagi helyzete nem engedi több feleség eltartását, annak éppen úgy le kell mondani a változatoságról a szerelemben, mint az élet sok más kellemeiségeiről.

Hogy mennyire elfogultak és igazságtalanok va-

gyunk Mohamed vallásával szemben, bizonyítja az is, hogy ha összehasonlítjuk a fajrokon délszlávok páratlan szépségű népköltési termékeit, kénytelenek vagyunk bevallani, hogy a mohamedán bosnyákok tisztultabb erkölcsi érzése magasan fölötte áll keresztény fajrokonainak.

A hipokrita kereszténységnek erkölcsi tisztaság tekintetében magasan fölötte áll a mohamedán társadalom, nem a soknejűség dacán, hanem éppen azért, mert a soknejűség volt az, ami a mohamedán társadalmat megövtá a prostitúció borzalmas fertőjétől.

A török férfi házába fogad minden nőt, akit bírni óhajt, abban az oltalomban részesítve őket, mellyel törvényei szerint a férfi annak az asszonynak tartozik, aki akár saját akaratából, akár a körülményektől kényszerítve odaadta magát neki.

Nálunk, a kenetteljes hazugságok hazájában pedig vagy a más tulajdonjogának megsértésével elégíti ki a férfi poligam hajlandóságát vagy a páriákká alacsonyítottak segítségével, kiket kedvezőtlen gazdasági helyzetük kihasználásával áldoz föl képmutató moráljának a társadalom.

Jogai a török nőnek sincsenek, de ezzel szemben kötelességei sincsenek. Minden munkától föl van mentve; az anyaságon kívül semmilyen terhet nem visel és mi ama helyzet nagyobb erkölcsösségét bizonyítja, ott nem fordulhatnak elő azok a kétségbeejtően szomorú tragédiák, az elcsábított, öngyilkos nevelők, a magzatelhajtásért börtönbe kerülő cselédek, akik mindig egyedül bűnhődnek azért, aminek elkövetéséhez ketten kellene.

És ha korunk szempontjából nézve nem is találjuk irigylésre méltónak a mohamedán nő helyzetét, hogy az ő társadalmi berendezésük őszintébb, logikusabb, erkölcsösebb mint a mienk, az tagadhatatlan.

A török férfi elrejtett asszonyát profán szemek elől, mert nem akarja, hogy valaki megkívánja az ő tulajdonát s a szigorú őrizet megóvja a saját gyöngesége és a véletlen minden veszedelme ellen.

Európában pedig, ahol az asszony a szabadságnak csupán látszatát bírja, de az alkalom és csábítás minden lehetőségének ki van téve, az asszonyt éppen úgy megölheti a férje. Megölheti pedig azért, mit ő mindig büntetlen elkövethet, ami legjobban bizonyítja, hogy a társadalom a nőt minden szépen hangzó frázis dacára sem tekinti a férj egyenrangú társának, hanem egyszerűen tulajdonának, akárcsak a legbarbárabb időkben.

A különbség csupán az, hogy a keleti férfi megöli a hűtlen asszonyt egyszerűen azért, mert az övé és joga van hozzá, hogy elpusztítsa, ha megharagszik reá, az európai férfi megteszi ugyanazt pózolván, azon komikus ürügygel, hogy az asszony vétke által ő van becsületében megsértve.

Akár a görög, akár a hindu vagy arab kultúra rég elmúlt fénykorát tekintjük, mindenütt azt látjuk, hogyan jutott el a férfi az asszonynak mint nemi lénynek megbecsülésétől az asszony lelkének megbecsüléséig. A keresztény Európa még ott sem tart, hogy az asszonyt mint asszonyt megbecsülje, hogyan becsülné hát az embert benne.

Az élet összes értékeire kizárólagos jogot formál magának a férfi, a nő csak a férfi útján juthat hozzá s a férfi nem ad semmit ingyen.

Más szóval a nő nem érvényesülhet másképp, csupán neme által. A jogaitól megfosztott, mindig függő helyzetben élő asszony csak teste árán juthatott az élet anyagi és szellemi javaihoz.

Minden pogány népben volt annyi méltányosság, hogy nem kényszerítette a bűn és megvetés békóiba az asszonyt azért, ami természetes következménye volt jogtalan helyzetének, hanem ellenkezőleg, megbecsülte értékeért, melyekkel az asszony szépsége, szíve, szelleme által gazdagította az ő életét.

Csupán a mi álszenteskedő társadalmunk bánik olyan barbár igazságtalansággal az asszonnal, hogy míg erőnek erejével a nemi élet terére szorítja, míg minden küzdelmét a reá kényszerített prostitúció ellen mint erkölcsletent igyekszik visszaverni, addig még bünteti is egy olyan helyzetért, mely nem az asszony, hanem a társadalom bűne.

A keresztény Európának maradt az előjog, hogy az asszonyt nemcsak kihasználhatja, hanem még meg is vetheti érte.

AZ ÚJ ASSZONY ÉS A DIVAT.

Írta: DR. N. M.

Gyakran találkozunk vele manapság, az „új asszonnal” az újságok hasábjain, de ritkán találkozunk vele az életben. Ha igaza van a közmondásnak, mely szerint az a legkiválóbb asszony, kiről legkevesebbet beszélnek, akkor az az „új asszony” ellen szól, mert róla ugyancsak sokat beszélnek. De ha ügyelünk kissé arra, hogy mit beszélnek, csakhamar észrevehetjük, hogy nagyon is különbözőket mondanak róla. Különböző a hang, melyen róla beszélnek, már aszerint is, hogy melyik táborból jó felénk. De még akkor sem határozottak és egységesek a vélemények, ha a hívek táborára figyelünk csupán. Az „új asszony” ellenzőinek fejében pedig még mindig ott kísért az emancipált asszony képe, amint régen, a küzdelem első éveiben, a nőmozgalom forradalmi vagy ha úgy tetszik kamaszéveiben néha akadt: rosszulöltözött alak, nyírott hajjal, pápaszemes orral, férfiaszkodó mozdulatokkal. Aki azonban részt vett az utolsó évek nagy női kongresszusain, az tudja, hogy ez a típus ma jóformán eltűnt s ha fel-feltűnik néha, némiképp őskori hatással van. Meglepetve jegyezték meg férfiak és nők, kik ez alkalommal először látták közelebből a mozgalmat, látva az annyira rettegett asszonyokat: „De hiszen ezek egészen józan megjelenésűek, akárcsak más asszonyok!” És tényleg nem kicsi volt azok száma, kiknek öltözetén a „reform” semmi jele nem mutatkozott és teljesen a divat követelményei szerint öltözködtek. Vajjon ez a jelleg állandó lesz-e? Az útról, melyen az első úttörők haladtak, most már végleg letértek? Az tényleg tévút volt? Nem vezette-e azokat az első reformálókat helyes ösztön és csak az eszközök megválogatásában tévedtek? Nem fog-e az új asszony a ruházkodás terén is gyökeres változást életbeléptetni?

Gyökeres változás, csakis erről lehet szó. Nem csupán kisebb bajok orvoslásáról, amint pl. e törekvés kifejeződik az ú. n. reformruha megalkotásában, nem csupán higiénikus vagy általános esztétikus elvek alapján fejlődő újítá-

sokról, hanem gyökeres változásról. Vajjon ma mi a női ruházkodás alapelve? A férfi meghódítására irányuló erős ösztön. Egyéb semmi. Mert hisz ideirányul végső céljában azon inkább felszínen mutatkozó elv, hogy asszonytársait ruházkodásával felülmúlja. Az a vágy, hogy megcsodáltassék, hogy megcsodálja őt a férfi és hogy ő csodálóját leigázza, rabszolgájává tegye, úrrá legyen rajta, az a vágy, ha néha finomult alakban is, az asszony életöztöne. Ameddig az asszony a férfitől jobbagységben függött, ezen vágy természet-szerű is volt. De mennél inkább megtanulja az asszony azt, hogy szabad legyen, hogy megálljon a maga lábán, önállóan mint a férfi segítő- és küzdőtársa, egyenjogúan járjon a férfi oldalán, annál inkább el fogja hagyni azt az évezredes jobbagység szülte törekvést, hogy mindenben amit tesz, csak a férfit nézze, csak azt lesse, tetszik-e neki, az ő urának és parancsolójának. Az önállósággal, melyre a gazdasági harc rákényszeríti, önérzete is fejlődni fog. Kell, hogy érvényre jusson azon erős törekvése, hogy saját értékelése legyen és ne a férfi nyomja rá értékelésének bélyegét; ezen törekvéssel együtt fog járni a meggyőződés, hogy neki is, épúgy mint a férfinak megvan a saját értéke, saját mértéke és nem szorult arra, hogy a férfi kegyét keresse. Mint a férfinak, a magasba törekvő asszonynak is az lesz büszkesége, hogy önálló, fel-emelt fővel járó és saját értékének tudatában levő lény. Ezen önállóság elérése végső célja a női szabadságharcnak, ez igazi kultúrértéke. A gazdasági önállóság csak eszköz, nagyon szükséges eszköz ezen végső célhoz.

Ezek már most valóban nem új eszmék, hanem gyakran hangoztatott igazságok. És az új, büszke, önálló és nem a férfira alázatosan felnéző asszony majd szükségképpen harcra fog kelni a divat ellen, amely az öltözködésben most uralkodik. Egyrészt már azért is, mert nagyon is büszke lesz arra, hogy néhány párisi öltöztető-művész legyintésére engedelmeskedjék, amikor minden mélyebb értelem nélkül, kizárólag csak azért, hogy újat alkossanak s a divat kényszer hatalmával pénzt juttassanak saját zsebükbe, minden pár hónapban megalkotják a divatnak új és szarnok törvényeit. De harcra fog kelni azért is, mert megszűnt létezői számára az ok arra, hogy vadássza a férfiak tetszését, azt a tetszést, melyet gyakran nem is szépségének, hanem szabója ügyességének és a férfiak felületességének köszönhet.

Az új asszonynak fontosabb dolga is lesz, minthogy kalapjának óriás terjedelme, vagy éppen mesés picisége által társnői irigységét vagy valamelyik divatos uracs bámulását felkeltse. Ruházkodása dolgában csakis a saját ízlését fogja követni, mely útba fogja igazítani, a kalapjának mily alakja vagy színe, a ruházatnak mily szabása vagy tónusa illik megjelenéséhez, alakjához, színehez. Ízléstelenül az új asszony nem fog öltözködni. Szépérzéke, mely ésszerű esztétikai nevelés behatása alatt megfinomul, arra fogja tanítani, hogy az ember kultúrkötelességeihez tartozik az, hogy ízléssel öltözködjék.

De az új asszony kora gyermekségétől fogva más szellemben fog nevelkedni, mint mai leányaink, kikbe beoltják a vágyat, hogy a férfinak tessenek, jóformán még mielőtt gondolkodni tudnak. Vagy mi mást cselekszik egy anya, ki kicsi leányait még mielőtt járni

tudnak, selyembe, csipkébe burkolja és arra oktatja őket, hogy csodálják meg a „szép ruhácskát” és iparkodjanak mások csodálatát is megnyerni.

Mindezen dolgok a mai j o b b á g y-asszony életfeltételeihez tartoznak. A s z a b a d asszony, az új asszony, mennél szabadabb lesz, annál inkább le fogja rázni magáról a hozzá nem méltó hiúságokat. És ha majd arra törekszik, hogy ízléssel öltözködjék, azt nem azért fogja tenni, hogy a férfiak szemét magára irányítsa, hanem ami ennél sokkal többet ér – azon esztétikai törekvésből kifolyólag, hogy önmagának tessenek – ami éppenséggel nem tévesztendő össze a hiúsággal. A hiúság a nem szabad lények tulajdonsága; saját szépségének érzete pedig, és saját becsének élvezése magasan álló, szabad lényeg jellege.

Ezekben tehát kifejeztük azt, hogy az új asszonyban semmikép sem fog hiányozni a szépség iránti érzék, a külső megjelenésben nyilvánuló ízlés. De az egész dolog súlypontja más helyre jutott. Az új asszony, hogy egy szóval kimondjuk, határozottan ellenezni fogja a p i p e r é z é s t, de nem szünteti be az ékesítést.

Piperézés az ékesítés torzképe. Mostani női öltözködésünk pedig majdnem kizárólag a piperézést célozza. Az új asszonynak lesz biztos stílérzéke is. Így pl. az utcára nem fog pompázón öltözködni és oly ruhákat hordani, melyek csak szalonban alkalmasak. Oly divat, mint az ideai tél nagy kalapjainak divatja – hogy határozott példával szolgáljunk – az új asszony aranykorában már nem fog tért hódíthatni, mert nem lesz asszony, ki be nem látna annak esztelenségét, hogy szélben, esőben sétáltasson az utcán oly formájú kalapot, mely legföllebb ünnepi pompázáshoz ha illik, de az utca praktikus céljának éppenséggel nem felel meg. Az új asszony nem fog egyik télen csikos, a következőben kockázott, az arra következőben pedig egyszínű ruhákat hordani, hanem mindenkor alakjához, egész egyéniségéhez hozzá fogja illeszteni a szöveteket. Az új asszony bátran meg fogja tagadni a sarcot azon bálványtól, mely a jelenkor és számtalan elmúlt kor asszonyától kérelhetetlenül behajtotta azt. És így végre az új asszony korának hajnalával le fog alkonyodni a divat kora.

Ezen jövőmondást talán merésznek tekintik azok, kik ismerik az emberi kultúra történetét; de végül a fejlődésnek nem lehet más útja, ha néhány évtizedig virulni fog is még a divat feltétlen uralma. De egyszer csak ezen zsarnok trónja is romba dől! ...

GLOSSZÁK.

Hol van a Gyermekvédő Liga? A Király-színház hetek óta hirdeti, hogy legközelebbi újdonságának előadásában Két 8 éves primadonna fog fellépni. És hiába várjuk, hogy az elhagyott gyermekek nemtői, a gyermeknapok buzgó gyűjtői fölemeljék tiltakozó szavukat ez ellen. Sőt azt sem tudjuk: bojkotálni fogják-e a Király-színházat azokon az esteken, amelyeken arcul üti a liga összes törekvéseit. Résen leszünk!

Pincérnők. A belügyminiszter jóváhagyta a főváros új kávéházi ipar szabályrendeletét. A női kiszolgálást szigorú föltételekhez köti. Csak a rendőrkapitány külön engedelmével alkalmazhat a kávék női pincért. Még a ruházatát is előírja a szabályzat. A pincérnő csak egyszerű, sötétszínű, a karon és nyakon zárt, uszály nélküli ruhákban szolgálhatja ki a kávéház vendégeit. A vendégek mellé ülnie, velük együtt mulatnia, a vendéget költekezésre csábítani nem szabad. Nem ártana azonban a vendégek magaviseletét is miniszteri rendeletben szabályozni, mert amíg csak a nőnek „tilos”, de a férfinak „szabad” ez meg az, addig hiába akarja a miniszter úr az erkölcsöket óvni.

A pápa és a nőmozgalom. A katolikus egyház csalhatatlan feje úgy nyilatkozott egy római nőküldöttség előtt, hogy a nő sohasem lehet egyenrangú a férfival, tehát nem követelheti a teljes polgárjogot. Ugyan mi lesz most a „keresztény feminizmusból”? És milyen új kifogást keresnek majd azok a liberálisok és radikálisok, akik eddig azon a címen elleneztek a nő politikai jogait, hogy azok megadása a klerikálisok hatalmát növelné?

Házasság és hivatás. Egy fővárosi tanítónő állásáról lemondott, mert férjhez ment. Öt évi házasság után a férj meghalt s az asszony régi állására törekedett megint, de természetesen nem kaphatta azt meg újból. Fűhöz, fához kapkodott, de állást, munkát nem tudott szerezni. A Dunából kifogták, „megmentették”. Az eltoprongyosodott, éhező asszony most már koldulni kezdett, de ebben ügyes nem lévén, még a koldulásból sem tudott megélni. A Dunából másodsor is kifogták, újból „megmentették.” Szomorú történetének hallatára a jószívű rendőrtisztviselők 30 koronát összeadtak az asszonynak, aki áldozata annak az oly nehezen irtható tévhitnek, hogy a házasság kizárja a kenyérkereseti hivatást. Hányszor ezer meg ezer asszonynak kell még előbb koldusbotra jutni, mielőtt a társadalom elismeri a házasság és hivatás összeférhetőségét, szükségszerű összekapcsolását.

A Magyar Képzőművésznők Egyesülete. Ne tessék örülni: nem női képzőművészekről, hanem előkelő társaságbeli hölgyekről, jól nevelt leányokról van szó, kik a német, francia, angol, olasz nyelveken, valamint a zongorázáson, éneklésen, hegedülésen, bársonyegítésen, himzésen és tortasütésen kívül még festeni is tanultak. Valószínű, hogy az egyesület létrejöttét a rendes tárlatok szigorú (?) zsűrije segítette elő, mely nem engedte a hölgyek alkotásait a nagy nyilvánosság elé, mindenesetre azonban alakulásuk beláthatatlan időkre – nemzetközi alapon – kompromittálta a művészetet, a nőket, de főleg a művésznőket. A nagy „szeretettel” és „gonddal” készített kutyaportrék, csendéletek és egyéb kedvenc témák feldolgozásától a merészebb alkotásokig mind magukon viselik a dilettáns pepecselés bélyegét és szinte sértően válik ki közülök az a néhány művészi mértékét megütő alkotás, mely nívósabb környezetet érdemelt volna. Ettől az egy-két művésztől azonban elvártuk volna, hogy a körükük sereglő, érvényesülni akaró dilettáns hadat felvilágosítsák arról, hogy úgy amint női képzőművészet

nem létezhetik, egy ilyen egyszemű egyesület megalakulása is egyenlő a dörességgel és a komoly művészetszámba menő alkotásoknak nincsen szüksége nemi alapon való szeparálásra. De a sokoldalú műveltséggel bíró hölgyek is kifejezhetik volna annyi józólést, hogyha már művészi irányban érvényesülni akarnak, tehetséggel, alapos készültéssel, tudással és bátorsággal álljanak a sorompóba – és ekkor nem fognak gúnyosan mosolygó férfiakra találni – hogy ne mint nők, hanem mint egyenértékű művészek tegyék ismertté nevüket. Most azonban kétséges, hogy a Szalonban kiállító művészeknek volt-e szüksége a kontárok környezetére, hogy jobban kiváljanak, vagy pedig a kontároknak a művészekre, hogy kiállításukat nívósabbá tegyék? Mindenesetre kívánatos, hogy józólés és művészet nevében fentnevezett nőegyesület minél előbb feloszoljék és a kiállítók nagy része – mint ezelőtt – szerény ibolyaként húzódjék vissza szalonja díszes keretei közé.

P. P.

NAGYVÁROSI LÉGKÖR

Írta: MAITRE CORBEAU.

A falusi korcsmaszoba faliórája rozsdás nyikorgással ketyeg. Hangos döngicséléssel és szárnycsapkodással riadnak fel csapatosan a napos sarkokban sütkező legyek és hirtelen betöltik az egész szobát. A szoba melletti folyosóról olyanforma zaj hallatszik, mintha víz folynék ki egy túlságosan megtöltött csöbörből. Az udvarból, ahol mindenféle állat hemzseg, egy jérce rekedt kotkodácsolása hallatszik. Egy kakas panaszos hangon kukorékol, amire pár perc múlva a szomszéd udvarból jön válasz. Azután megint hosszú halotti csend következik. Csak a falióra ketyeg folyton-folyvást.

Nyikorgó faszéken fiatal parasztlány ül az egyik alacsony ablak előtt. A ragyogó napfény aranyos glóriát von szőke haja köré, arcának vonalai élesen emelkednek ki a fehér falból. Kövér, erőteljes vörös kezeivel, melyek a ruhája ujját csaknem szétfeszítő karokban folytatódnak, szorgalmasan dolgozik az ölében fekvő fehérneműn. Itt-ott belenyúl az előtte álló varrókosárba, hogy kivegyen belőle valamit. Azután tovább dolgozik. A néma csöndet időnként mennydörgésszerű robaj szakítja meg, amely mindent és mindenkit megremegtet a hirtelen keresztülszáguldó gyorsvonat dübörgése.

Vagy megáll egy döcögő vegyesvonat. Mindmegannyi esemény a korcsmában ülő parasztlány számára. Vágyakozó pillantással néz az érkező és távozó utasokra.

Nem valami nagy a változatosság; a rendes típusokat már mind ismeri.

Sietve lép be a korcsmába egy kereskedelmi utazó, kipirult arccal, izzadva és lihegve nagy csomagjának súlya alatt. Az órára nézve kikeresi a kezében levő menetrendből, hogy

mikor kell tovább utaznia, azután egy pohár sört rendel, egy hajtásra kiissza és gyorsan nekiindul a faluba vezető útnak.

Mindenki iparkodik kimenekülni a csöndes, kihalt, unalmas faluból.

Gertrud ezt már régen észrevette.

Vagy parasztok jönnek a faluból egy rövid kirándulásra. Mennyire irigyli őket Gertrud!

Egy leány meg egy legény jönnek ünneplőben; nevető arcukon látszik, hogy mulatni fognak. Ragyog a szemük az élvezettől, hogy kijutottak a pusztai falu halálos unalmából. Az egyik lánynak feltűnik, hogy milyen irigykedve néz Gertrud a városba menők után.

A falun kívül eső világról csak annyit tud, amennyit néhanapján a falu könyvtárában olvasott. Képzeteiben a város valóságos mesevilággá nőtt. Búcsú napján, amikor a szomszédban verkli szólt, türelmetlenségtől és vágytól reszketett. Azután jöttek pillanatok, amikor könny szökött a szemébe, akárcsak a városba, az ígéret földére vágató vonat láttára.

A tehetetlen harag pírja égett az arcán afeletti szégyenében, hogy képtelen a nyomasztó, halálos csendből kimenekülni. De hiszen nem tehet egyebet . . .

Minden este ugyanabban az órában leül a nyikorgó székre és varráshoz lát.

Nap-nap után változatlanul.

Később megjön a postás, liheg a sok csomag és levél súlyától, a kavics ropog nyikorgó csizmája alatt. Es nap-nap után rámosolyog bután, egykedvűen, füstölgő pipával a fogai között. Azután tovább bandukol.

És a falióra tovább ketyeg a csendes szobában.

Jön azután a tökepezés a faluból, egyenesen, mereven, jóllakottan és futólag érinti barna szalmakalapja szélét... Vagy egy kocsi egy álmos paraszttal, aki észre sem veszi Gertrudot.

Igy múlnak a napok.

Délután, három óra körül jön egy pár fiatal ember biliardozni. Nem elég udvariasak, de talán túlságosan buták is ahhoz, hogy szóba álljanak vele.

Rendelnek egy kis pohár sört, azonnal bekrétázzák a dákókat, felírják a nevüket a palatáblára és igyekeznek a játszmát megnyerni.

Az egyik sarokban egy pár paraszt ül; időről-időre isznak egy korty pálinkát és fojtó füstöt eregetnek fekete szivarjaikból. Csak nagyrítkán szólnak egy szót. A legközelebbi vásárról beszélnek, dicsérik a teheneiket és minduntalan a homokkal behintett padlóra kőpnek. Facipóikkal a földet súrolják.

Ha idegen lép be, bizalmatlanul, ellenségesen nézik végig, titkos pillantásokat vetnek egymásra és zajosan isszák a pálinkájukat.

Gertrud nagyon boldogtalan, mert őt sem veszik többre, mint amazokat. Sokszor észrevette már, hogy a városiak nem tesznek különbséget közte és a többiek között. Abba a világba vágyik, amely ezen az unalmas egyformaságon kívül esik. Szinte haragszik a vonatokban ülő emberekre, az érkezőkre és indulókra és keményen harcol azzal az égető vágygal, hogy felugorjék a helyéről, bele egy vasúti kocsiba, amely elviszi messze, más vidékre, idegen emberek közé. Az az ostobán barátságos mosoly, mellyel atyja vendégeit ezelőtt kiszolgált, eltűnt az arcáról. Összeszorított fogakkal, reszkető orrcimpákkal tölti tele a pálinkás poharakat. És ha egy parlagi gavallér olyasvalamit mond neki, amin parasztlányok nem szoktak megsértődni, akkor villámokat szór a szeme és lángol az arca ...

Atyja egyik ismerősének feltűnt ez a változás és megkérdezte a korcsmárostól, hogy miért olyan barátságtalan a leánya és miért szaladt el, amikor egy paraszt azt kérdezte tőle. „Mi leli, kicsikém?”

Gertrud, minthogy szólnia nem volt szabad, olyan pillantást vetett atyja barátjára, hogy az menten elhallgatott.

„Hogy mi baja?” kérdezte az atyja csodálkozva, mintha a holdból esett volna le és egy pillantást vetve Gertrudra, így válaszolt: „Semmi, olyan egészséges, mint a makk. Igen, mint a makk”.

„Igen?” mondta a másik, „csak úgy gondoltam” ...

Az üggyel el volt intézve.

Egy szép napon déltájban egy asszony ült a korcsmaszobában és várta a városba visszatérő vonatot. Nagyon széles, nagyon vörös, nagyon égő arca volt, zsíros tokája, sok-sok tarka virág a kalapján, egy csomó csillogó gyűrű a vastag ujjain. A haja zsíros volt, de díszesen fésülve, szürke, gonosz tekintetű szemei erősen kancsalítottak. Kölnivizes üvege tartalmából rengeteg nagyságú zörgős zsebkendőjére öntött egy keveset, a parasztlány legnagyobb rémületére cognacot rendelt, két hajtásra kiitta, a pohár fenékén maradt cukrot mohón felkalanalazta és rikácsoló hangon rendelt „még egyet”.

Ez az asszony körülbelül öt percig ült Gertruddal az üres vendégszobában, melyben a régi, rozsdás falióra egyhangúan ketyegett és a kövér macska Gertrud varrása mellett az ablakon sütkérezett. Szemét összecsípte, mert sértették a macska foltos bundáján és a fehér kézimunkán táncoló napsugarak.

És amikor a két pohár cognactól erősen kipirult arcát kellőképpen megtörülte, Gertrudra

sandított és tetőtől talpig végigmustrálta gonosz nézésű szürke szemeivel.

És megkérdezte – hangja bántóan hatott a csendes szobában – vajjon nem érzi-e magát túlságosan elhagyatottnak.

A másik alig válaszolt, annyiszor intézték már hozzá ezt a kérdést, hogy úgyszólván nem is hallotta.

Csend támadt, amelyet megint csak a falióra töltött ki.

„Na, – folytatta a kövér asszony – ha én ilyen csinos fiatal leány volnék, bizony nem tartanék itt ki.”

Észrevette, hogy Gertrud az ajkába, harapott. Gonosz szeme megvillant. És tovább beszélt, egyre tüzesebben, olyannyira, hogy Gertrud félretette a munkáját és áhítatosan figyelt a szavaira. Fölkelt a helyéről, közelebb ment hozzá, és égő arccal leste a szavait.

A kövér asszony behívatta Gertrud atyját.

Annak volt mit hallania, amikor az idegen asszony beszélni kezdett arról, hogy a városban milyen fényes feltételek mellett található egy leány alkalmazást.

Mikor az apa is ott volt, az idegen asszony komoly, fontoskodó hangon folytatta a mondókáját.

Gertrud vágyakozó szemeiben eleget, éppen eleget látott...

A városi asszony ismételte, hogy ő igenis beajánlhatná Gertrudot valami legelsőrangú állásba. Elég ismeretsége van neki a városban ... De persze, az ő ismerősei nem fogadnak el vakon minden feltételt...

A korcsmáros nem sokat beszélt. De még sem maradt egészen hatás nélkül, amit a városi asszony arról mondott, hogy mennyire vihetik a városban csinos lányok.

És annyira egytetették abban, hogy a gyermeknek kötelessége valamit visszafizetni a szüleinek hálából azért, mert annyi éven át gondozták, óvták és etették!

A vén zsugori szemei ragyogtak. Tetszett neki a dolog. Megérlelődött benne a meggyőződés, hogy az idegen asszony jót akar Gertruddal és különösen tetszett neki, hogy az asszony olyan tisztán és világosan átlátta, hogy a gyermeknek kötelessége szüleinek gondolni még szerencsés napjaiban is.

A városi asszony otthagya a címét és csak akkor utazott el, amikor Gertrud megígérte, hogy majd ír neki.

És mikor a vonat elment, Gertrud, a fiatal, viruló Gertrud vágyakozó szemeiben új remény éledt. A kövér vörös asszony pedig a vasúti kocsiban ült és gondolkodott. Húsos ajkait összeharapta, a szemét pedig lehunyta.

De nem aludt. Számolt. Mérlegelt. Nyereséget és veszteséget mérlegelt. Hideg, érzéketlen számokra változtatta egy szegény emberi teremtés legdrágább kincsét, a boldogságát.

...

Alig pár napja, hogy a csöndes, kietlen falusi vendéglőből kikerült parasztlányt a vádlottak padján láttam.

Jó emlékezőtehetség kellett hozzá, hogy ráismerjek a vádlottban Gertrudra.

Mert a nagyváros levegője gyorsan megváltoztatja, egy-kettőre elsorvasztja az embert.

A parasztlányból alig maradt valami; az egészséges, pirospozsgás színből meg éppen semmi. Az életkedvtől csillogó szemek sem jártak jobban: kialudt a fényük, fakók voltak.

Össze-vissza nyolc hónap alatt.

De milyen hosszú idő is az!

Olyan gyorsasággal sülyedt, amelyen csak a beavatatlanok csodálkozhatnak.

Semmiképen sem tudtam azonosságot, de még csak hasonlatosságot sem találni a csöndes vendéglő napos ablakánál a doromboló macska mellett varrogató, a városba vágyódó romlatlan parasztlány és a pacsulibúzt terjesztő, rikító úri ruhába öltözött, fonnyadt arcú, érdes hangú, romlott vérű utcai lány között, aki bíróság előtt állt. mert meg akart zsarolni egy férfit, aki a szobájába merészkedett.

Talán mégis volt valami hasonlatosság abban, hogy amikor véletlenül abba az irányba pillantott, ahol én ültem, valami más volt a tekintetében, mint azokéban, akik gyerekkoruk óta a nagyváros légkörében éltek. Valami álmodás, könyörgés, valami végtelen elcsigázottság volt ebben a tekintetben és kevesebb brutalitás és cinizmus, mint a többiekében.

Talán ezért sajnáltam oly nagyon ezt a szegény, megcsalt parasztlányt.

GYERMEKSZÖVETKEZET.

A slezvig-holsteini Neuhoft, Reinfald és Steinhof helységek gyermekszövetkezetet alapítottak. Célja: fölébreszteni a közérzületet, a társadalmi szellemet és a magunk és közös munkában való gyönyört azáltal, hogy a gyermekeket megismertetik a természettel és a művészettel, hogy közös kirándulásokat és ünnepélyeket rendeznek, hogy közösen végzik a gyümölcs-, bogyszedést, a virágtenyésztést és hogy szövetkezetük javára szereznek és kezelnek külön vagyont.

Tagjai e három község bármelyikében lakó tanköteles gyermekek.

Minden politikai és felekezeti kérdés ki van zárva. A szövetkezet élén van a gyerekekből megválasztott héttagú elnökség (elnökségi tag legalább 14 éves gyermek lehet, aki az iskola utolsó vagy utolsóelőtti osztályát

elvégezte és ugyané három községben honos három felnőttből álló választmány. Szavazati joga van minden 11 éven felüli gyermeknek.

A megnyitóbeszédben az alapító, Harz hajóügynök Altonából a következő alapeszméket hangoztatta: Nemcsak az kötelességünk, hogy gyermekeinket jól iskolázzuk, amint eddig tettük, hanem bennük is ébreszteniük kell amaz érzelmeket és elveket, amelyek nélkül az emberi élet pusztán dologház és az ember csak egyszerű igás állat, t. i. azokat az érzelmeket és elveket, amiket így foglalunk össze: együttérzés és közös részesezés a munkában és az örömben. Ezen életbölcseiségre, minden anyagi és szellemi megelégedettség és az általános boldogság alapföltételére, okvetlenül tanítanunk kell a leendő embereket, azaz gyermekeinket. Kell, hogy oly nemzedék támadjon, amely nem tekinti a világegyetemet az igavonó vagy a ragadozó állatnak aljas ösztöneivel és bamba szemeivel, hanem úgy fogja fel, mint a melegen és igazságosan érző, céltudatosan dolgozó ember, aki értelmesen beleilleszkedik ezen világegyetembe. S ez annál könnyebben válik majd gyermekeink és unokáink üdvére, aminél jobban megfelel majd nevelésük az együttérzés és a közösség elveinek.

A gyermekszövetkezet mintája legyen annak, mikép egészsítsük ki az iskola munkáját. Az iskolának átengedjük az elemi oktatást; nekünk szülőknek az a feladatunk, hogy gyermekeinket nemcsak elméletileg, hanem gyakorlatilag is kiképezzük eme jelszavak értelmében: „az egyetértés tesz erőssé” „mindnyájan egyéért, egy a közért”!

IRODALOM

Ritóók Emma. A Nagy Véletlen. Regény. Singer és Wolfner, Budapest. 1909. Gyér és sekély regénytermelésünk közepette figyelmet érdemelnek Ritóók Emma regényei. A Nagy Véletlen haladást jelent Ritóók Emma irodalmi fejlődésében formájára nézve, de alakjainak pszichológiai megrajzolása még mindig darabos. Ebben a könyvében sem élnek határozottan megállapítható emberek, hanem alakok, akik a szerző hangulatait és benyomásait sínylik. A Nagy Véletlen a Németországban már elhalt „Schrei nach dem Kinde” eszméjét kiáltja világgá. Az alakok és a gyér cselekvés határozatlanságát jellemzi, hogy ezt a 262 oldalas könyv utolsó soraiban vesszük csak észre. Gertrudnak egyetlen gondolata, egyetlen érzése, egyetlen cselekedete sem igazolja pszichologice, hogy szerző vele a férfiban csak a jövő ember apját keresteti.

Mintha Ritóók Emma a regény megírása idejében más-más helyen lakott volna és hősnőjét a különböző környezetben megfigyelt női típusok minden érdekes vonásával ékesítette volna, pszichológiai átértékelés, hőséhez való alkalmazkodás nélkül. Mint egy szabó, aki egy asszonyt külföldi körúton magával cipelve mindenütt rá-rakná ami neki tetszőt, vagy érdekeset meglát valahol, tekintet nélkül arra: az új szalag illik-e a ruha színéhez, az őv a szabásához, a csillogó ékszer a teintjéhez. Németországban élhetett Ritóók, amikor Ruth Brée hirdette: „a férfi csak addig kell, amíg az asszony méhe megtermékenyül”. Azontúl anya és gyermek az egység,

amelyet a férfi, az apa csak zavarhat. A németek régen tálmentek ezen a férfi és nő szerelmét elértékteleníti, a szerelmet csak fajreprodukáló epizód tartamra szolgáló eszköznek hirdető „Schrei”-on. Ritóok Gertrudja cseppet sem felel meg a nemi kiélést csak anyaiságának érvényre jutásáig elkerülhetetlen rossznak tekintő, Németországban egy ideig virult típusnak. Igaz, hogy nem érzéki, de még sokkal kevésbé anyai hajlamú. Önejlődését félti a „férfitől.” Csak a saját személye érdeklő tulajdonképpen e nőt, aki a regényen végig egy percig sem sejteti, hogy ideges nyugtalansága, házasságától való undorodása, nyughatatlan világjárása – a gyerek megkívánásából ered. A regénynek erényei: sok szép és nálunk merész önállóságú gondolatnak kifejezése. Érdekes leírások, modern nyelvezetre való törekvés. Hibái közül a legnagyobbak egyike a tendenciát magyarozó befejező mondata: ... „azon gondolkodott, hol fog életet adni a jövő emberének, annak a tökéletes, szabad embernek, aki egy férfi és egy asszony szabad, tiszta szerelmétől származott, kiket a véletlen csak azért hozott össze, hogy egy igazi ember megszülethessenek.” A jövő tökéletes, szabad emberének szülőit nem a véletlen, hanem az öntudatos keresés, a szabad választás fogja összehozni. Gertrudot és a francia művészt pedig nem a fajszaporodás géniusza, hanem egymásban keresett gyönyörűség hozta össze. Lélektani és szerkezeti elrajzolásai ellenére is ajánlhatjuk Ritóok könyvének elolvasását.

Szendéné Dárday Olga: Vadalmák. Budapest, Rákosi Jenő Budapesti Hírlap újságvállalata. Ára 3 K. A többnyire fanyar élő apróságok a középosztály gentryrétegének pszichológiájáról adnak hő fényképfelvételeket. Szendéné Dárday Olga nem költő, de munkái nem azt a benyomást keltik, mintha nem is irodalmi babért, hanem reformátori hatást ambicionálna. Többnyire párbeszéd formában írt kis rajzai közül néhány kiválóan alkalmas ilyen hatás előidézésére. Amikor az írással foglalkozó magyar asszonyok legtöbbször a reakciót szolgálja, örömmel emelhetjük ki, hogy Szendéné Dárday Olga az asszony szenvedéseinek éles meglátásával nem köti össze az elmúlt idők után való sopánkodást, hanem előre néz és a haladó változásban keresi a szenvedések megváltását. Kár, hogy a szereplők neveit dilettáns módra jellemző jelzőkből alakítja a szerző. Kiemeljük a kötetből az Erénycsömör, Az édes otthon, Nagyapa, nagymama című rajzokat. Ezek fejezik ki legjobban a tárcagyűjtemény egyenletes tendenciáját.

Rosa Mayreder: Zwischen Himmel und Erde. Sonette. Jena, Eugen Diederichs Verlag. Ára 3 M. A Kritik der Weiblichkeit okos, gondolkodó szerzője mély szántása, gazdag értelmű szonettjeiben önmagát adja. Érzelmait, akár lírikusak, akár a szenvedély hullámain emelkednek tökéletes művészettel, bensőséges, plasztikus kifejezéssel formálja verssé. Elisabeth Browning mellé állíthatjuk Rosa Mayredert, aki modernségének dús tartalmát nem kénytelen a „szegény” költők értelmetlenségi palástjával takarni. Asszony könyve, asszony jó és szép írásai ezek a szonettek.

„Copying fair” V., Nádor-utca 8. (telefon 114-91). megbízható gépiró- és sokszorosító-iroda.

BEÉRKEZETT ÚJ MŰVEK.*

A magyar szent korona országai békeegyesületének évkönyve 1906/7. évre. Budapest 1908, az egyesület kiadványa. Ára 1.50 K.

Dr. Szilágyi Artúr Károly: A házasságon kívül született gyermek tartási igénye. Magyar jogászegyleti értekezések. Ára 1 K.

Aszlányi Dezső: Életünk és nemünk. Az összes nemi kérdések végleges megoldása. Budapest. Modern irodalom kiadása. Ára 5 K.

Gellért Oszkár: A Deltánál. Újabb versek. A „Nyugat” kiadása. Ára 2.50 K.

Dr. Harkányi Ede: Tudomány és katolicizmus. Kiadja a Galilei-kör. Budapest. Ára 40 fill.

Westermarck: Ursprung und Entwicklung der Moralbegriffe. Band II. Leipzig, 1909 Verlag Dr. Werner Klinkhardt.

A Magyar Család Aranykönyve: Athenaeum. Budapest, 1909. I. kötet ára vászonban 22 K., bőrkötésben 28 K.

Alexander Ular und Enrico Jusabato Der erlöschende Halbmond. Türkische Enthüllungen Rotten und Loentng, Frankfurt a/M. Ára 4 M.

Paul Rohrbach: Die Kolonie, Rütten und Loening. Frankfurt a/M. Ára 1.50 M.

Alexander Ular: Die Politik. Rütten und Loening. Frankfurt a/M. Ára 1.50 M.

Neue Lebensziele. Ansprachen an junge Mädchen. Herausgegeben von Gertrud Bäumer. Verlag R. Voigtländer, Leipzig. Ára füzetenként 40 Pf.

I. Heft. Ika Ereudenberg: Weshalb wendet sich die Frauenbewegung an die Jugend.

II. Heft. Helene Lange: Soziale Arbeit eine Lebensaufgabe unserer Zeit. Gertrud Bäumer: Was sind wir unserem geistigen Ich schuldig?

III. Heft. Alice Salomon: Was unser Leben an Pflichten erfordert und an Glück verheißt. Die Entfaltung der Persönlichkeit und die sozialen Pflichten.

IV. Heft. Adelheid von Ben nfgsen: Der Weg der Pflicht.

V. Heft. Alice Salomon: Mütter und Töchter. F. v. Reitzenstein: Urgeschichte der Ehe. Stuttgart Frankhsche Verlangshandlung. Ára 1.20 M.

Dr. R. Strecker: Zur Frauenfrage. Darmstadt, Albert Kuhlmann. Ára 30 Pf.

SZERKESZTŐ ÜZENETEL.

Palmyra: Ilyen terjedelmű cikket csak igen kivételesen közölhetünk. Tessék hasonló tárgyú munkákat a magyar napilapokhoz beküldözgetni. Küldjük vissza a kéziratot?

* Bírálatakat fenntartjuk magunknak.

Külföldi meghívókat és értesítéseket nem küldünk.

A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE HIVATALOS ÉRTESEITÉSEI.

Postatak. 17764.
TELEFON 80-75.
Egyesületi helyiség:
VI., Andrássy-út 83.

Az egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot.

ÖSSZEJÖVETELEK MÁJUS HAVÁBAN:

5-én és 12-én szerdán este ½9 órakor vitá-
estek az egyesületben.

18-án és 26-án szerdán este ½9 órakor össze-
jövétel a Központi Tejcsarnok Stefánia-úti kioszkjában.

9-én vasárnap kirándulás. Útirány: Békás-
megyer-Margitliget-Csobánka-Pomáz. Találkozás a
Pálffy-téri h. é. vasúti állomásnál ½8 órakor.

16-án vasárnap: A Képzőművészeti Társulat
tavaszi tárlatának megtekintése. Találkozás az egyesület-
ben d. e. 9 órakor.

Közgyűlésünk. Április 25-én tartottuk meg köz-
gyűlésünket a Kereskedelmi és Iparkamara dísztermében.
Kartársaink egyesületei körül ezúttal csupán a Magán-
tisztviselők és Kereskedelmi alkalmazottak Országos Szö-
vetsége képviseltette magát. Táviratilag üdvözölték a köz-
gyűlést Tenner Dóra a temesvári fiókegyesület nevében
és Schwimmer Rózsa Londonból. A közgyűlés az évi
jelentést és a zárszámadásokat egyhangúlag tudomásul
vette. E jelentéseket lapunk következő számában egész
terjedelmükben közölni fogjuk. A jelentések tudomásul
vétele után a választások következtek, melyek egyhangú
eredményre:

E l n ö k: Grossmann Janka.

Választmány: Becz Mihály, dr. Besnyő Béla,
Blumgrund Janka, Borsodi Aranka, Braun Mária, Dános
Jetty, Duskau Erzs, Feldmár Kornélia, Fonyó Berta,
Friedmann Alma, Gábrriel Nándorné, Glöckner Sári,
Glücklich Vilma, Hoffenreich Erna, Honig Flóra, Kál-
mán Anna, Kerner Mária, Klein Frida, Klein Laura,
Klein Sarolta, Kozmáné G. Klára, dr. Kreutzer Lipót,
Mandl Pál, Meixner Gizella, Pogány Paula, Politzerné
Goldberger Gizella, Porjeszné Arany Eszter. Pungur
Ella, Radotinsky Ida, Rácz Etelka, Rajnay Ilonka,
Ristic Ilona, Salgó Béla, Selló Miksa, Scheibert Teréz,
Schnur Nelly, Schwimmer Rózsa, Seidberg Róza, Spitzer
Róza, Steiner Riza, Szabados Flóra, Szabados Klotild,
Szántó Olga, Szency Margit, Szwozil Olga, Taubner
Margit, Tolnay Flóra, Trombitás Erzs, dr. Turóczy
Siegfríd, Wilhelm Szidónia.

Számvizsgálók: Fazekas Ármin, Szenttornyay
József, Urbach Olga.

A közgyűlést együttes séta, majd közös vacsora
követte.

Új tisztikarunk. A közgyűlésen megválasztott
választmány április 27-i első ülésében alakította meg az
új tisztikart. Alelnökök lettek Pogány Paula és Szabados
Klotild, titkár Wilhelm Szidónia, pénztáros Klein Frida,

ellenőr Seidberg Róza, jegyzők Taubner Margit és Kerner
Mária, könyvtárosok Klein Sarolta és Braun Mici, ügyész
Besnyő Béla dr., háznagy Klein Laura. Minthogy a
könyvtárosi munka nagyon felszaporodott a választmány
megbízta Schnur Nellyt a könyvtártszti teendőkkel.
A választmány a tisztikar támogatására tanügyi, sport-,
könyvtár és üdülőtelepbizottságot alakított. E bizottságok
legközelebb kezdik meg munkájukat.

Üdülőtelepünk. Felhívjuk tagtársaink figyelmét
üdülőtelepünkre, a hol díjtalanul adunk lakást egyesüle-
tünk rendes tagjainak. Jelentkezhetnek az üdülőtelep igénybe
vételére egyesületünk és a csatlakozott fiókegyesületek
rendes tagjai. A szabadságidőre vonatkozólag már most
intézkedjenek. Jelentkezni a titkárságnál kell írásban, meg-
jelölve pontosan, hogy mikor és mennyi időt óhajt a
jelentkező az üdülőtelepen eltölteni.

Ha megkapjuk a kérvényezett félárú vasúti jegy
kedvezményét, akkor üdülőtelepünk az idén a tengerparton
lesz, ha nem kapjuk meg, ismét a Balaton mellett bérlünk
lakást e célra.

Lakásváltozások sürgős bejelentését kérjük.

Könyvtár. Örömmel jelentjük tisztelt tagtársaink-
nak, hogy könyvtárunkat a legutóbbi időben mintegy
száz modern művel gyarapítottuk. E művek mind magyar
nyelvűek; a modern szépirodalom, szakirodalom és szo-
ciális irodalom köréből válogattuk össze e könyveket,
melyek elolvasását minden tagtársunknak őszintén ajánljuk.
Jegyzékük a könyvtárban megtekinthető. Könyvtárórák:
hétfőn és pénteken este 7-8 óra között.

Szerda esték. Szerdai összejöveteleink április 7-én
program szerint véget értek. A tagtársak körében meg-
nyilvánult nagy érdeklődésre való tekintettel azonban elha-
tároztuk, hogy a szerdai összejöveteleket állandósítani
fogjuk. Addig is, amíg a szabadban rendezhetjük szerdai
találkozóinkat, az egyesületben jövünk össze szerdánkint
este ½ 9 órakor vitaestekre. Ezeken a vitákon már eddig
is több értékes gondolat merült fel. Az eddigi estéken a
kenyérkereseti és háztartási munka összeegyeztetését és a
szaktudás és általános műveltség megszerzésének lehetősé-
gét és eszközeit vitattuk meg. Összes tagtársainkat szí-
vesen látjuk ezeken az összejöveteleken, melyeken sem
belépő, sem ruhatári díj nincs. E hónapban 2 ilyen vita-
estét rendezünk; a hónap közepén megkezdjük nyári
összejöveteleinket.

Ipartörvény. Az ipartörvénytervezet megvitatására
összehívott szaktanácskozmány április havában mindössze
három ülést tartott, melyeken az ipari képzés kérdését
tárgyalták. A kormány lemondása folytán a szaktanács-
kozmányt bizonytalan időre elnapolták.

„Copying fair” Schön Gizella tagtársunk fenti címen új vállalatot nyitott. Gépírási és sokszorosítási munkákat nála végeztessünk, őt ajánljuk a cégeknek. Irodája V., Nádor u. 8. sz. Telefon 114-91. Óriási készsége és gyakorlata (10 éven át vezetett mint alkalmazott ilyen vállalatot) feltétlen garanciát nyújt munkája minőségére vonatkozólag. A Nőtisztv. Orsz. Egyes. és a Fem. Egyesülete tagjai 5% árengedményt kapnak.

Amikor az iparfelügyelő takarékos. Persze a nőtisztviselő bőrére takarékos. Eklatáns bizonyítékát hallottuk ennek a minap is. Egyik vidéki város iparfelügyelője írnokot kért a fölöttes hatóságától. Meg is kapta. 600 korona évi fizetés volt erre a célra előirányozva. Az iparfelügyelő úr azonban takarékos férfiú, védi kenyéradója érdekeit: női írnokot alkalmazott 300 korona, azaz háromszáz korona évi fizetéssel. És az állami hivatalok női alkalmazottai még mindig nem látják elérkezettnek az időt a szervezkedésre.

Adományok. Soós Krisztina, Schnur Nelly és Rózsi és Polgár Janka tagtársak bef. lapokat gyűjtöttek. Dornay Erzsébet 2 koronát adományozott az üdülőtelep javára.

Temesvár.

Örömmel jelenthetjük, hogy utolsó beszámolásunk óta egyesületünk fejlődése lényegesen fellendült. Március hó végén egy tombolával és táncsal egybekötött kedélyes estét rendeztünk, amely nemcsak erkölcsileg, hanem anyagilag is teljesen kielégített bennünket. Szépszámu és előkelő közönség töltötte be a Hungária télikertjét és aki ott volt, igen jól mulatott. De nemcsak mulattunk a lefolyt időben, hanem komoly munkát is végeztünk és pedig: létesítettünk egy magyar tanfolyamot, melynek vezetését buziási Eisenstaedter Irén k. a. volt szíves elvállalni. A tanfolyam április hó 15-én vette kezdetét. Azonkívül május hóban gépírási tanfolyamot rendezünk, melynek vezetésével Tenner Dórára van megbízva.

A legutóbb tartott választmányi ülésen elhatároztuk, hogy miután a sport rendkívül jótékonyan hat az egész napon át irodában elfoglalt tagtársainkra, egy tennispályát fogunk létesíteni, mely már az idén tagtársainknak rendelkezésére fog állani. Alapos kilátásunk van arra, hogy Temesvár szab. kir. városa kérvényünket, mely egy ingyenes telek kieszközlésére irányult, kedvezően fogja elintézni. Ezen tennis játékban a tagok teljesen ingyen vehetnek részt, a nem tagok pedig egy később meghatározandó díjat fognak fizetni. Hogy azonban ezen tennispálya fenntartási költségeivel túl ne terheljük szerény vagyonunkat, a pályát hétköznapiakra bérbe fogjuk adni.

Közgyűlésünket május hó folyamán fogjuk megtartani. A t. tagok meghívók által értesítettek.

Kérjük igen tisztelt tagtársainkat, hogy azok, akik a tagsági díjjal hátralékban vannak, egyenlítsék ki nyugtájukat és ne várjanak a sürgetésre.

Mendelson Hermina.

Arad.

Vasárnap délutáni összejöveteleink megelégnítik és ébren tartják az érdeklődést egyesületünk irányában. E hóban előadást tartott J u h á s z Ferenc „A tegnapi és a ma” címen. Szépen kidolgozott és gonddal összeállított

előadását élénk vita követte, melyben a hallgatóság szép számban vett részt.

Választmányi ülésünk e hóban több fontos határozatot hozott. Jövő havi programunk két kimagasló eseménye lesz Glücklich Vilma, a Feministák Egyesülete elnökének és Keszler Károly tanítóképzői tanárnak előadása. Előbbi „A kenyérkereső nők és a feminizmus”, utóbbi pedig „Modern áramlatok” címen tart előadást. A jövő hónapban tartjuk meg évi közgyűlésünket is. Könyvtárunk több adomány folytán e hóban is szépen gyarapodott és ez úton és ez úttal is kérjük kartársainkat, kövessenek el minden lehető könyvtárunk gyarapítására, valamint tagok szerzésére, mert minél többen tömörülünk, minél nagyobb tőkével dolgozunk, annál biztosabb munkánk sikere, mert hiszen a háborúhoz a három szükséges főkellék, mint mindnyájan tudjuk, pénz, pénz, pénz. Ezért szükséges, hogy a tagdíjakat minél pontosabban fizessük be. Állásközvetítő intézményünk igénybevételére újra figyelmeztetjük kartársainkat.

Bisam Helen.

Szombathely.

Jóváhagyott alapszabályaink végre visszaérkeztek, a késedelmes kézbesítés miatt azonban április folyamán már nem tarthattuk meg a közgyűlést. Folyó hó 21-iki választmányi ülésünk a közgyűlést május 23-án d. u. 3 órára tűzte ki, melyet egyesületi helyiségünkben (Erzsébet királyné-utca 12.) a következő napirenddel tartunk:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztári jelentés.
4. Tisztikar és választmány megválasztása.
5. Esetleges indítványok.

Az összes tagok érdeklődésére és megjelenésére számítunk.

A legutóbbi hónapban pártoló tagjaink száma Weiss Oszkár mérnök úrral gyarapodott, aki 100 koronás adományával egyesületünk kotelékébe lépett. Egyéb említésre méltó dolog nem történt.

Május 1-re reggeli sétát tervezünk és kérjük, hogy tagjaink minél nagyobb számban résztvegyenek. Találkozás reggel 1/6 órakor a István-parki szökőkútnál. Nyolc órára visszajövünk.

Trombitás Erzsi.

Minden nőtisztviselő csatlakozzék a Nőtisztviselők Országos Egyesületéhez, mely egyetlen hivatott képviselője a nőtisztviselői kar érdekeinek!

Szerezzünk lapunknak minél több előfizetőt, hogy eszméink minél szélesebb körben terjedhessenek. Klubokban kávéházakban, cukrázdákban kérjük a Nő és a Társadalmat.

Kiadóhivatali közlés. Figyelmükbe ajánljuk olvasóinknak a lapunkban hirdető cégeket. Bevásárlásoknál hivatkozunk lapunkra; hozzunk új hirdetéseket. Minden hirdetésközvetítést díjazunk!

Ügyvezetőség:
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Pénztáros:
HELLENÉ BOLBERITZ
GEORGINA
V., Asany János-u. 1.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.

Tagdíj tetőzés szerint; legalább évi 10 korona.

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Hivatalos órák: kedden
és pénteken 6—8-ig.
**Magántanfónók elhe-
lyezése ugyanekkor.**

Adományok. Első fecske gyanánt repült be hozzánk hűsvét előtt egy ifjúsági előadásnak tiszta jövődelme gyanánt 100 K. Néhány tagtársunk gyermekei minden külső segítség nélkül, legnagyobb csöndben műkedvelői előadást rendeztek s arra meghívták szüleik rokoni és baráti körét. Az 5-6 év közötti fiatalság munkája eredményét — mint levelük mondja — „anyáik választójogi propagandájára” szánta. Nevüket pedagógiai okokból nem említjük, de példájukat — a csöndes, komoly, eredményes munkát — összes fiatal barátaink figyelmébe ajánljuk.

Alapító tagjaink száma e hó folyamán Ziper-n o v s k y Károly műgyetemi tanárral, a Békeegyesület ügyvezető alelnökével szaporodott, aki eddig is mindenkor szóval és tettel segítette egyesületünk törekvéseit. 200 koronás alapítottsági díját örömmel és köszönettel vettük.

A fentiekkel és Faragó Piroska tagtársunk 2-20 K, F. N. és Rudas I. l-l K adományával propaganda-gyűjtésünk eddigi eredménye: 2540.10 K. További növelését tagtársaink szíves figyelmébe ajánljuk.

MÁJUSI MUNKATERV.

Minden kedden 6-7-ig Könyvtári óra.

12-én, szerdán d. u. 1/26 órákor egyesületünkben: **TESTI NEVELÉS ÉS FEMINIZMUS.** Vitaértekezlet a május 20-1 testnevelési kongresszus alkalmából. Előadó Pogány Paula.

19-én, szerdán d. u. 1/26 órákor egyesületünkben: Szülői értekezlet, melynek tárgyat **MIT TEHET A NEVELÉS A BÉKEMOZGALOM ÉRDEKÉBEN?** Előadó Ziperovszky Károlyné. 20 - á n, csütörtökön és 21 -én, pénteken d. e. 10 órákor és d. u. 3-kor **TESTNEVELÉSI KONGRESSZUS**, melynek különösen délelőtti tárgyalásai foglalkoznak a kérdés higiénikus vonatkozásaival.

Kérjük tagtársainkat, hogy erre a kongresszusra minél számosabban jelentkezni és ott különösen a leányok helyesebb testi nevelését sürgetni szíveskedjenek. Jelentkezéseket egyesületünk is elfogad és továbbít.

Áprilisi krónika. Közgyűlés. A harc jegyében megindult és abban örvendően fejlődő egyesületünk V. közgyűlésén is támadást kellett visszautasítania elnöklő ügyvezetőnknek. Megint egyszer, mint már annyiszor, eszméink egy részét mondotta el valaki a nyilvánosság előtt és mikor a közönség lelkesen tapsolt, a népszerűség fokozása céljából — szidni kezdte a feministákat. Nőietlennek találta a választójogot és valami érthetetlen okozati összefüggésben emlegette a meddséggel, nőietlennek vallotta a bonckést is gróf Vay Gáborné, a vadászati sportnak egyik lelkes híve. Történt pedig ez a tiltakozás a Gyermekvédő Liga közgyűlésén, amely után alig néhány nappal ott láttuk a „nőies” asszonyokat — köztük valószínűleg Vay Gábornét is — az utcasarkokon, egy-egy pálinkás hirdetés árnyékában, útonálló gyanánt támadva meg boldogot-boldogtalant, de különösen jour-jaik rendes látogatóit, árulva pezsgőt és az emberiség boldogításának hasonló eszközeit, versenyezve abban, hogy ki zsarol többet és csúffá téve éppen azokat a nemes intenciókat, amelyek alapján a Gyermekvédő Ligának dolgoznia kell.

Minden szónál ékeesebben szégyenítette meg ezeket az álhumanistákat magának a Ligának egyik tagja, báró Liphay Béláné, aki aligha vett részt az utcai zsarolás-

ban, ellenben saját zsebéből küldött 100,000 koronát. Vivant sequentes!

De nem ez az egyedüli ellenmondás a nemes grófné támadásában. Ő a törvényhozás kapuinak döntését, a társadalom kapuinak döntését, a gyermek jogainak kivívását és biztosítását teszi a nő feladatává, de „nőietlennek” tartja a választójogot. Teljesen feminista programot hirdet, de azt állítja, hogy a feministák olyan eszméket hirdetnek, amelyekért „küzdni káros és küzdeni kár”. Bölcsen hallgat arról, mik ezek az eszmék.

Jognak nevezi az anyaságot, holott az természeti funkció, amely jogokkal járhat a vagyonos osztályban, de hogy mennyire súlyos a szegény nőkre nézve, azt a Gyermekvédő Liga egyik vezetőjének tudnia kellene.

A közgyűlésen résztvevő tagtársaink megnyugvással vették tudomásul ügyvezetőnknek a támadást visszautasító szavait; közöttünk már gyökeret vert az adakozásnak az a civilizáltabb módja, amely az emberek áldozatkészségére hatni törekszik, de kényszerhelyzetbe nem hozza őket. Reméljük, hogy tagtársaink nem gyermeknapokon, hanem komoly szociális munkával teljesítik a társadalom iránti köteleességüket és amit áldozhatnak, önként adják a gyermekekről már anyáik segítségével gondoskodó Feministák Egyesületének.

A titkári jelentést lapunk mai számában közöljük, akik tagtársaink közül különlenyomatokat kívánnak terjesztés céljára, szíveskedjenek azt irodánkkal mielőbb tudatni.

A pénztáros és számvizsgáló-bizottság jelentését a közgyűlés egyhangúlag tudomásul vette.

Nagy sajnálatot keltett egyesületünk eddigi pénztárosának, Hellemé Bolberitz Georgina tagtársunknak lemondása e tisztségéről. A közgyűlés jegyzőkönyvben örökíti meg azokat az érdemeket, amelyeket 5 évi buzgó működésével egyesületünk felvirágoztatása körül szerzett.

A megejtett választások eredménye a következő:

Ügyvezető: Glücklich Vilma.

Választmányi tagok: Benedek Rafael, Békássyné Z. Gizella, Dimer Gusztáv dr., Dirnfeld Janka, Engelné K. Berta, Gallo Paula, Gergely Janka, Gerster Miklós, Glücklich Emil dr., Kármánné H. Márta, Kuruczné E. Hedvig, Máday Andor dr., Márkus Dezső dr., Mellerné M. Eugénia, Perczelné K. Flóra, Pikler Blanka, Pogány Paula, Reinitz Ernő, Rudóné E. Kornélia, Schwimmer Rózsa, Steinberger Sarolta dr., Szirmayné R. Irma, Wagnerné L. Melanie, Wilhelm Szidónia.

Választmányi póttagok: Kozmáné G. Klára, Mellerné S. Anna, Szana Sándor dr.

Számvizsgáló-bizottság: Beliané Szenczy Gizella, Blumgrund Janka, Taubner Margit.

A választmány első ülésén a tisztikar következőképp alakult meg:

Helyettes ügyvezető: Márkus Dezső dr.

Titkár: Dirnfeld Janka.

Pénztáros: Kuruczné E. Hedvig.

Ellenőr: Rudóné E. Kornélia.

Jegyző: Gallo Paula.

Könyvtáros: Kármánné H. Márta.

Ügyész: Glücklich Emil dr.

Mind a közgyűlés, mind a választmányi ülés közönsége lelkes hangulatban, komoly és kitartó munkára készen csoportosult a tisztikar körül, amely nehéz munkáját csakis egyesületünk összes tagjainak közreműködésével folytathatja sikeresen.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETÉNEK ÉVI JELENTÉSE.

A 1909 évi közgyűlés elé terjesztette: DIRNFELD JANKA titkár.

Tisztelt Közgyűlés!

Munkában, eredményekben, fejlődésben egyaránt gazdag, a magyar nőmozgalomra nézve kiválóan fontos az az esztendő, amelyről ma beszámolunk s amelynek csak legfontosabb eseményeit fogom az alábbiakban vázlatosan ismertetni.

1908. márciusi közgyűlésünk után április hó 3-án tartotta egyesületünk első választmányi ülését, amelyen a tisztikar következőkép alakult meg: ügyvezető Glücklich Vilma, helyettes ügyvezető dr. Márkus Dezső, titkár Dirnfeld Janka, ügyész dr. Glücklich Emil, pénztáros Hellerné B. Georgina, ellenőr Rudó Kornélia, jegyző Galló Paula, könyvtáros Pikler Blanka.

A könyvtárosi tisztséget Pikler Blanka nagy elfoglaltsága miatt 1909 elején Kármáné H. Márta vette át ideiglenesen.

Az új egyesületi év a nők választójoga jegyében indult és az egész év munkásságán – egyéb női érdekek elhanyagolása nélkül – vörös fonalként vonul végig a minden más jognak alapját képező választójog megszerzésére irányuló törekvés, a magyar nőmozgalomnak legaktuálisabb kérdése.

Minthogy a parlamenti szokás nem engedte, hogy nyomban feleljünk a belügyminiszter válaszára, amelyet 1908. március 10-én nála járt deputációknak adott: április 5-én e célból nagygyűlést tartottunk Mellerné Miskolczy Eugénia elnöklete alatt. Az elnök rövid megnyitó beszéde során jelentette, hogy e gyűlést számos vidéki város feministái táviratilag üdvözölték. A gyűlés egyetlen tárgya ez a kérdés volt: „Miért féltik a nőt a politikától”? Az előadó: Schwimmer Rózsa hosszabban foglalkozott a belügyminiszter válaszával. Legtetszetősebb frázisára nézve: hogy nem a politikát félti a hölgyektől, hanem a hölgyeket a politikától, a következőket jegyezte meg: valamennyi nő szenved a rossz törvények miatt és ezektől a rossz törvényektől mégsem féltik a nőket. Nőnevelésünk elavult; a nők ezreit, akik nehéz munkában görnyednek, nyugodt lélekkel engedik át a tőke kizsákmányolásának. Magyarországon évente 5-6000 asszony hal meg gyermekágyi lázban, mert nincs elég képzett szülésznőnk; nagy államférfiaink szerint nincs elég pénz a bábaképzésre. A leánykereskedelem meggátlására törvénykönyvünkben a mai napig sincs

megfelelő intézkedés.* Ha mindettől nem féltik a nőt, vajjon kell-e félni a politikától, a politikai jogoktól, e bajok leküzdésére alkalmas egyetlen eszköztől? Dr. Pataj Sándor (Zombor) a magyar nép hegemoniája szempontjából fejtegette a nők választójogának szükségét. Dirnfeld Janka az üzletemberek feleségének anyagi felelősségével érvelt a nők választójoga mellett. Sósne Fejes Zsófia munkásnők álláspontját ismertette. Reinitz Ernő szövéttette, hogy a szociáldemokrata párt, amely az általános választójogot írta szízlajára, nálunk éppenséggel nem törődik a nők választójogával. Glücklich Vilma felemlítette, hogy a feminista érzelmű szervezett munkásnőket mennyire zaklatják a pártban. Kovács Alajos, Gárdos Mariska, dr. Ladányi Ármin és Weisz Károly, a szociáldemokrata párt tagjai, a legnagyobb kíméletlenséggel keltek ki a feministák munkássága ellen. Wilhelm Szidónia hozzászólása és az előadó záróbeszéde után a nagygyűlés a következő határozati javaslatot fogadta el egyhangúlag: Az április 5-én az újjvárosháza nagytermében összegyűlt nagygyűlés sürgősen követeli a kormánytól és a képviselőháztól a férfiakra és a nőkre egyaránt kiterjedő általános, egyenlő, titkos választójog törvénybe iktatását.

Május hónapnak igen jelentős eseménye volt Gripenberg Alexandra bárónő, finn országgyűlési képviselő előadása. Mind személye, mind előadása sok előítéletet döntött meg. Egyéniségének előkelő egyszerűsége, szelidsége lefegyverezte még azokat is, akik a „nőiességet” féltik a nő politikai jogaitól. Előadásában különösen figyelemreméltó és a finn nők tevékenységét jellemző az, hogy egyetlen esztendőben, 1905-ben, 300 népgyűlést tartottak a nők választójoga érdekében. Az asszonyoknak köszönhető számos szociálpolitikai kezdeményezés közül különösen az alkohol elleni küzdelemben elért sikerüket emelte ki. Az előadást megelőző napon a politikai bizottság tagjai kiváló vendégünk kívánságára bizalmas összejövetelt tartottak Szirmay Oszkárné tagtársunk vendégszerető házában. Gripenberg bárónőt Budapestre jövet Érsekújvárott taglarsaink nagy küldöttséggel fogadtak.

Lelkes örömmel tett eleget egyesületünk az Országos földműves párt balmazújvárosi

* Azóta új, szigorúbb törvény lépett életbe.

csoportja megkeresésének, hogy asszonyaikat a szervezkedésben segítse. Aldožcsütörtöki népgyűlésükre a választmány Schwimmer Rózsa tagtársunkat küldötte ki. A népgyűlés megtartását a hivatalos közegek mindennemű zaklatással és önkényeskedéssel akarták meggátolni. de Balmazújváros földműves asszonyainak okos bátorsága és törvényismerete győzedelmeskedett és lehetővé tette a gyűlés megtartását.

Amsterdamban június 15-től 20-áig a nők választójogi világszövetsége tartott kongresszust. amelyen 24 állam képviselői, vettek részt. Magyarország részéről a Feministák Egyesületén kívül a Nőtisztviselők Országos Egyesülete, a Magyarországi Good Templar-rend, a Temesvár-Mehalai Gyermekkert-Egylet, a Balmazújvárosi Földművelő Egyesület női szabad szervezete képviseltette magát. A Feministák Egyesületét Engelne K. Berta, (Nagysurány) Gergely Janka, (Budapest) Gémessy Aranka, (Kisvicsáp) Schwimmer Franciska (Kaposvár), Schwimmer Rózsa, Steinberger Gizella (Tiszaújlak), Szabados Klodild és Taubner Margit képviselték. A szövetség tisztikarának jelentései arról a rohamos haladásról, azokról a nagy eredményekről számoltak be, amelyek a nők választójogának térfoglalásában a kopenhágai kongresszus óta kimutathatók. Norvégia asszonyai azóta megkapták a passzív és aktív országgyűlési választójogot, több országban pedig a községi választójogot vívták ki az asszonyok. Magyarország az egyetlen parlamentaris állam, amelyben egyetlen parlamenti párt sem követeli a nők választójogát és amelyben nincsenek a nők politikai jogaiért küzdő vidéki egyesületek. A kongresszus tagjainak különös figyelmébe ajánlotta a vezetőség azt az „eredeti” nyári propagandát, a melyet mi magyarok üzünk, fürdőhelyeken kiragasztott ismert választójogi plakátjainkkal.* Meg kell emlékeznünk arról a kitüntető figyelemről is, amelyben a kongresszus kedvenceit, a magyar delegáció tagjait részesítették. A kongresszuson résztvevők csak buzdítást nyerhettek arra, hogy erejük teljes megfeszítésével dolgozzanak ügyünkért jövőben.

Júliusban egyesületünk politikai bizottsága felszólítást intézett az összes országgyűlési képviselőkhöz: nyilatkozzanak beszámoló beszédeikben a nők választójogára vonatkozólag. Amennyiben ezt elmulasztanák, tagtársaink feladatává tettük, hogy a beszámoló színhelyén eziránt hozzájuk kérdést intézzenek. A nyári hónapokban tagtársaink a nyaraló- és fürdőhelyeken igyekeztek nagy alkalmi propagandát kifejteni. Engelne K. Berta és Schwimmer

* Általános választójog csak az, amely a nőkre is kiterjed.

Rózsa tagtársaink pedig országszerte a vidéki városokban igyekeztek eszméinket terjeszteni és azoknak új híveket szerezni.

Októberben Minna Cauer, a német politikai nőmozgalom vezére tartott két politikai tárgyú előadást, nagy és lelkes közönség jelenlétében. Első előadásában arról szólt, hogy miként lehet a társadalmi erkölcsöket összehangzásba hozni a nők választójogával. Második előadásában azt a kérdést fejtegette: „Miért kell a választójog a kenyérkereső nőnek?” A nők önértéke apellálva figyelmeztette őket, hogy méltán, mint őket megilletőt, követelhetik a legfontosabb polgárjogot: az általános választójogot. Hisz ezer és ezer nő szolgálja az államot agya és keze munkájával.

November 10-én nyújtotta be a képviselőházban gróf Andrássy Gyula belügyminiszter választójogi törvényjavaslatát, már napokkal előbb számos tagtársunk lakásának ablakára és erkélyére kitűzött nagy, fehér zászlóval tüntetett a nők választójoga mellett.

A benyújtás napján néhány tagtársunk a képviselőház bejárója előtt a ház tagjainak szánt röpiratot akart szétszórni; de ebben a lovas, gyalogos és titkos rendőrök egész serege akadályozta őket. Úgy látszik, derék rendőreink megirigyelték angol kollégáik dicsőségét, mert később a képviselőház karzatain elhelyezkedett és nyugodtan viselkedő tagtársainkat megmotozták és követelték a ruhájukra tűzött: „Választójogot a nőnek!” feliratú selyemszalagot eltávolították. A képviselőházi ülés tartama alatt a ház összes tagjainak sürgönyöket kézbesítettünk, melyekben figyelmeztettük a képviselőket, hogy ne felejtkezzenek meg a nők választójogáról.

November 14-én tartottuk meg tiltakozó gyűlésünket a belügyminiszter közismert választójogi törvényjavaslata ellen. Schwimmer Rózsa előadó alaposan, találóan és hatásosan bírálta a javaslatot a nők szempontjából. Megjegyezte, hogy Magyarország a korlátlan lehetőségek országa. Ha a nők erősek és bátrak, ha összetartanak közös érdekeik érvényesítésében, ha megértik a kor szavát, okvetlenül győznünk kell. Bordás Istvánné és Magyar Gáborné balmazújvárosi fegyvertársaink a Földműves párt női szabad szervezetének együttérzéséről biztosítottak bennünket. Hozzászólásuk őszinte hangja és találó érvelése valósággal feltűnést keltett. Felszólaltak még: Békássy Eleménné, Pünköszt Mária, Sósne Fejes Zsófia és Kozmáné G. Klára. A tiltakozó gyűlés alkalmából táviratban üdvözöltek bennünket: vidéki tagtársaink több csoportja, dr. Máday Andor tagtársunk a genfi egyetem m. tanára, az angol, a dán, a német, a norvég, a finn, a svájci, a holland és az olasz nők választójogi szövetsége.

Nagy eredményeket értünk el utóbbi időben a közhangulat átalakítása terén: népgyűlések határozati javaslataiban, szakegyesületek országos szövetségeinek programjában kifejezetten követeli a polgárság a nőkre is kiterjedő általános választójogot.

Igen sikerült szakértekezleteket rendezett egyesületünk a nők választójoga érdekében; ezeknek sorát dr. Steinberger Sarolta tagtársunk előadása nyitotta meg: „A nők választójoga az orvosnők szempontjából.” Glücklich Vilma „A nők választójoga és az iskola,” Trombitás Erzszi, a szombathelyi nőtisztviselők egyesületének titkára „A nőtisztviselők és a nők választójoga”, Ungár Dezsóné pedig „A nők választójoga az anyák szempontjából” címen értekeztek. Valamennyi értekező nagy lelkesedéssel és egyhangúlag fogadta el a nőkre is kiterjedő általános titkos választójog erélyes megszüretésére vonatkozó határozati javaslatot.

Woker Gertrud dr., a berni egyetem magántanára, rendkívül tartalmas előadásában azzal biztatott, hogy a nőknek nincs okuk csüggedni a választójog késedelme miatt. Nem szabad megriadnunk alaptalan aggodalmaktól; jellemzi az eszménk megvalósulásához vezető fejlődést az is, hogy máris három házaspár ül a finn parlamentben, mint teljes jogú, egyenlő polgárok képviselői.

Az egész esztendőnek legkimagaslóbb eseménye volt Mrs. Carrie Chapman-Catt, a nők választójogi világszövetsége elnökének magyarországi látogatása. Eljött, költséget nem kímélve és fáradságot nem ismerve, hogy segítsen bennünket a választójogért folytatott küzdelmünkben. Budapesten két nyilvános és egy szűkebb körű egyesületi, Nyitrán, Nagyváradon, Temesvárott, Aradon, Kaposvárott, Pécsen és Szombathelyen egy-egy előadást tartott. Mélyen átértzett, a lelkesedés nemes tüzetől áthatott szónoklataival elragadta és varázslatából ki nem bocsátotta hallgatóit. Vidéki előadásai közül különösen kiemeljük a nyitrait, hol ez alkalommal alakult meg a felvidéki fiókegyesület. Mrs. Chapman-Catt Budapesten tartózkodása alkalmával ellátogatott a képviselőházba, ahol Justh Gyula elnöknek átadta a magyar képviselőháznak szóló meghívót a nők választójoga érdekében Londonban tartandó, április 25-én kezdődő nemzetközi kongresszusra. Justh Gyula megismételte régi kijelentését, hogy föltétlenül híve a nők választójogának, csak úgy, mint az éppen jelenvolt képviselők kis csoportja: Szász Zsombor, Giesswein Sándor, Eszterházy herceg és Pallavicini őrgróf.

Martina G. Kramers, a nők választójogi világszövetségének titkára, Mrs. Chapman-

Catt második budapesti előadásával egyidejűleg, a Hollandiában folyó választójogi küzdelemről és annak fejlődéséről tartott előadást. Beszélt továbbá Rosenberg Augusztus meghívására a „Művészet és Művelődés” egyesületben a béke érdekében. Utána Zipernovszky Károlyné és Schwimmer Rózsa tagtársaink békeakcióra buzdították a magyar nőket. E buzdítás eredménye gyanánt 17 egyesület elnökei fordultak sürgönnyel királyunkhoz, kérve az osztrák-magyar-szerb konfliktusnak a hágai választott bíróság elé való utalását. A legkülönbözőbb irányú egyesületek vezetőinek ez a szolidáris eljárása örvendetes jele a társadalmi összetartás fejlődésének.

Természetes, hogy a választójogi küzdelem mellett folytatnia kellett egyesületünknek munkássága minden ágát, hogy a gazdasági függetlenségért és a politikai felszabadulásért folytatott küzdelem párhuzamosan haladjon.

Az iskolaév befejezése előtt, mint minden évben, pályaválasztási értekezletet tartottunk, melynek meghívóit a székesfőváros tanügyi osztálya ezúttal is hivatalból küldte szét. Böhm János iparrajziskolai tanár az iparrajziskola elvégzésével elsajátítható és iparművészeti téren értékesíthető ügyességeket, tagtársaink közül pedig Hacker Boriska a fényképészeti, Pikler Blanka a kertészeti, Dirnfeld Janka a fogtechnikai, Kozmáné G. Klára a háztartási, Meller Arturné a ruházati iparhoz tartozó, Gergely Janka a nőtisztviselői, Benedek Rafaelné a tanítónői, Belgrader Margit a középiskolai tanári, Königsberger Lea dr. az orvosi pályát ismertették. Ügyvezetőnk arra buzdította mind a jelenvolt leánykákat, mind azok szüleit: föltétlenül szerezzenek, illettől szereztessenek gyermekeikkel a nekik legjobban megfelelő pályára minél tökéletesebb képesítést és ezzel könnyebb megélhetést, mert csak a gazdasági függetlenség képezheti a szellem önállóságának és ezzel a biztos lelki egyensúlynak alapját. Felajánlottuk egyesületünk Gyakorlati Tanácsadójának szolgálatait a pályaválasztási kérdések eldöntése terén. Választmányunk határozatából népszerű kis pályamutatót is szerkesztettünk tájékoztatás céljából. Feltüntettük benne a különböző pályák jó és rossz oldalait. A pályamutatót egyesületünk hivatalos közlönyében „A nő és a társadalom”-ban tettük közzé.

Gyakorlati Tanácsadónk nagy forgalma októberben újabb pályaválasztási értekezlet rendezését tette szükségessé felnőttek részére. Ez értekezletünkön Ellscher Gyula dr. egyetemi tanár a betegápolói, Mirkovszkyné Greguss Gizella, az iparművészeti pályát, Gergely Janka a köz- és magántisztviselőnek, ügynökök és

kereskedelmi alkalmazottak helyzetét, D i r n e r Gusztáv dr. egyetemi tanár a szülésznői pályát, Glücklich Vilma a kertészeti, fogtechnikus! és más ipari pályákat ismertette röviden, nagyszámú hallgatóság jelenlétében.

Közgyűlésünk után tartott I. szülői értekezletünkön Guttenberg Pál igazgató az Amerikában alkalmazott Nature Study rendszerét ismertette. A gyermekekkel megfigyeltetik és megmagyarázzák nekik a mindennapi élet szembeötlő jelenségeit; egyes állatokat és növényeket rendszeresen gondoztatnak, ápoltatnak velük. Megfigyeléseik előadására szoktatják és ismereteik gyakorlati alkalmazására tanítják őket. Ügyvezetőnk a kérdés tanulmányozására buzdította a jelenvoltakat. Szülői értekezletet tartottunk továbbá: II. „A szociális gyermeknevelésről” Charlotte Perkins-Gilman nevelési elvei alapján; előadó Kármánné H. Márta volt. III. „A szülők feladatáról felnőtt gyermekükkel szemben” Pikler Blanka értekezett. Szükségesnek tartja, hogy a szülői tekintélyt nagyobb gyermekeknél igazi baráti viszony váltsa fel. Az érdeklődés a hallgatóság körében oly nagy volt e tárgy iránt, hogy folytatólagos értekezletet tűztünk ki, melynek előadója Márkus Dezső dr. volt. Az előadó, mint apa, engedékenységet, a gyermek megértésére törekvést ajánlott a jelenvolt szülőknek. IV. Deményné Peisner Ella e kérdésről tartott előadást: „Hogyan védmezzük gyermekeinket a pornográfia ellen?” A legjobb ellenszer, amellyel a szülők gyermekeiket immúnissá tehetik a pornográfia szellemi mérgével szemben: hogy őszintén válaszolnak olyan kérdéseikre is, amelyek a nemi élet jelenségeire, az ember születésére vonatkoznak. V. Meller Arturné „A gyermekek szórakozásairól” beszélt és a természetes játékok, egyszerű és gyakori gyermekösszejövetellek, de különösen a szabadban üzhető játékok mellett foglalt állást.

Októberi vitaértekezletünkön S z i r m a y Oszkárné, tagtársunk Hedwig Dohm munkája alapján ismertette az antifeministák megszokott érveit és azok cáfolatát. – Időszerű megbeszélésnek szenteltük decemberi vitaértekezletünket, amelyen Glücklich Vilma „A vásárló közönség karácsonyi kötelességéről” beszélt. Megértetni igyekezett a közönséggel, hogy mennyire káros az az időbeosztásunk rendszertelenségéből eredő munkatorlódás egyes terminusok alkalmával, mint pl. a karácsony előtti napokban is, az ipar és kereskedelem terén alkalmazottakra és a munkásokra. S milyen könnyen volnának ezek a bajok elkerülhetők. Ismertette az Amerikában Consumer's League, Németországban

Käuferbund, Franciaországban Ligue des Ache-teurs néven keletkezett vevőszövetkezeteket és ajánlotta ilyenek létesítését hazánkban is. – Januárban Schwimmer Rózsa „Víg és komoly útiemlékek Hollandiából és Németországból” című előadásában párhuzamot vont a magyar, német és holland nő helyzete és annak javítására irányuló törekvése közt. – Februárban Jánossy Gábor (Szombathely) és Spitzer Gyuláné (Nagytapolcsány) lelkes hangú, munkára buzdító, tartalmas előadásokat tartottak egyesületünkben egy vidéki értekezlet keretében, amelyben a feminista-mozgalom országossá tételét sürgették.

A lakásnyomorúság megszüntetése érdekében tartott nyilvános értekezletünkön Schwimmer Rózsa ismertette a központi háztartás rendszerének gazdasági, kulturális és pedagógiai előnyeit. Palóczy Antal tanár, Forbát Imre dr. műegyetemi tanár, Ziperovszky Károlyné és Bródy Ernő dr. orsz. képviselő hozzászólása után az értekezlet határozati javaslatot fogadott el, amelynek értelmében egyesületünk felír a székesfőváros tanácsához és kéri mind a közép-, mind a munkásosztály számára központi háztartásra berendezett házak építését.

Külföldi vendégeink közül dr. Hanns Dorn, a müncheni műegyetem magántanára, „A férfi álláspontja a nőmozgalommal szemben” című előadásában gazdasági, politikai és társadalmi szempontból világlátotta meg a nőkérdést. Egyben megcáfolta azt a hitet, mintha a feminizmus a férfiak érdeke ellen irányulna.

Robert Michels dr., a turini egyetem tanára, tartalmas és lendületes előadás keretében ismertette az olasz nő helyzetét. Kimutatta, hogy az olasz nőmozgalom csakis a házassági jog megjavítására és a politikai jogok megszerzésére törekszik. Egyébre nincs is szükség, mert 1876. óta a nők előtt nyitva áll mindenemű iskola éppen úgy, mint a férfiak előtt.

Előadási sorozatot rendeztünk ottani tagtársaink óhajására Temesvárott. Ezenkívül Pécsen, Újvidéken, Debrecenben, Temesvárott, Nagykanizsán, Zsolnán, Nyitrán, Balmazújvároson, Újpesten, Pozsonyban, Aradon, Érsekújvárott, Székesfehérvárott és Tiszaújlakon tartottak előadást egyesületünk tagjai. Eszméink mindenütt nagy lelkesedést keltettek; ezt legjobban tagfölvételi statisztikánk igazolja, amely az előbbi évekéhez nem is hasonlítható emelkedést mutat.

A londoni nemzetközi békekongresszuson hivatalosan Schwimmer Rózsa képviselte egyesületünket, képviseltette magát egyesületünk a Nemzetközi párbajjellenes kongresszuson is.

Gyakorlati Tanácsadónkat legtöbb esetben pályaválasztók és álláskeresők veszik igénybe: utóbbiak között legtöbbször a házasság hajó töröttjei, vagy olyan asszonyok, leányok, akiknek férje vagy apja betegség folytán lett munkaképtelenné. Kész tanulság ez oly szülők és leányok részére, akik föltétlenül hisznek a házasságnak, mint ellátási intézménynek tökéletességében és változhatatlanságában.

Igen örvendetes hivatalos közlönyünknek, „A Nő és a társadalom”-nak, fejlődése. Lapunk mind több és több példányban jelenik meg, a társadalom legszélesebb rétegeiben terjesztve eszméinket. Mindenfelől sürgetik lapunknak legalább kéthetenként megjelenését. Ehhez sok előfizető és hirdető volna szükséges, mert az egyesületi tagokon a lapkiadóvállalat mitsem nyer. Kérjük tagtársainkat, terjesszék „A Nő és a társadalmat” ismerőseik körében és hívják fel reá – mint sok ezer nőnek állandó olvasmányára – az üzletembereknek, mint hirdetőknél, figyelmét. Kérjük minden olvasóteremben, könyvtárban, klubban, kaszinóban, kávéházban, fürdőhelyek társalgótermében „A Nő és a társadalmat!”

A lefolyt egyesületi év eseményeiről beszámolva, nagy köszönettel kell adóznunk Szántó Menyhért min. osztálytanácsos úrnak, a Társadalmi Múzeum igazgatójának helyiségünk szíves átengedéseért. Köszönetet kell mondanunk a magyar sajtónak, közleményeink közzétételéért, úgyszintén a Nőtisztviselők

Országos Egyesületének, melynek tagjai, mint az előző években, az idén is munkájukkal támogattak bennünket.

Különösen ki kell emelnünk ez idén mind politikai bizottságunknak, mind a bizottságon kívül álló tagtársainknak anyagi áldozatkészségét. Igaz, hogy ez az áldozatkészség nem hasonlítható az angolokéhoz, de mindamellett arról tanúskodik, hogy tagtársaink felismerték a helyzet komolyságát.

Most, a döntő küzdelemben, joggal várhatjuk, hogy tagtársaink fokozottabb munkakedvvel, még nagyobb anyagi áldozatokkal fogják ügyünket felkarolni, a közös célunkat képező, az egész emberiség boldogulását elősegítő nagy feladatok érdekében.

Visszapillantva a lefolyt év munkásságára, megállapíthatjuk, hogy eszméink minden ellenük irányuló törekvés ellenére, nagy erkölcsi sikert vívtak ki. Gyökeresen átalakító hatással voltak a közvéleményre, az irodalomra, a sajtóra; ha ez munkásságunkat sokszor gánccsal illette is, ez ne aggasszon senkit; amint nem szabad, hogy az elért eredmények elbizakodottá tegyék a szociális haladás komoly munkását, úgy rosszalással, gánccsal, gúnyval nem törődve, kell haladnunk előre abban az irányban, amelyet komoly megfontolás, a társadalmi viszonyok alapos ismerete, a becsületes meggyőződés jelöl ki számunkra. Tartson velünk mindenki, aki a társadalmi viszonyok javulását, az emberiség küzdelmeinek jobb eredményét óhajtja!

BEVÉTEL		Pénztári kimutatás az 1908. évről.		KIADÁS	
Egyenleg 1907. évről	258	83	Irodaköltség	967	54
Befolyt tagsági díjak	3040	—	Postaköltség	492	33
Előadások bruttó-jövedelme	2735	55	A Nő és a Társadalom	1514	13
Adományok politikai propaganda-alapra	2060	64	Nyomatványokért	425	58
Szülői értekezletek jövedelme	44	—	Folyóiratok előfizetése, szövetségek tag-		
Egyesületi kiadványokért és jelvényekért	90	34	sági díjat	102	29
Visszatérítés	24	60	Tiszti fizetés és pénzbeszedői jutalék ...	928	80
			Kiküldetési költség	500	—
			Előadások rendezése, előadók tiszteletdíja	2189	18
			Egyéb kiadások: politikai propaganda,		
			zászlók, Gyakorlati Tanácsadó hírde-	852	55
			tései, házbér stb.	281	58
			Egyenleg		
	8253	96		8253	96

Budapesten, 1908 december 31- kén.

Az egyesületi könyvekkel összehasonlítottuk és mindenben megegyezőnek találtuk.

Szenczy Margit s. k.,
a számvizsgáló-bizottság tagja.

Blumgrund Janka s. k.,
a számvizsgáló-bizottág tagja.

Taubner Margit s. k.,
a számvizsgáló-bizottság tagja.